

**BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBA**

AUDITO ATASKAITA

**2023 METŲ BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS METINIŲ ATASKAITŲ
RINKINIO, SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO IR TURTO NAUDOJIMO
FINANSINIS AUDITAS**

2024 m. gegužės 15 d. Nr. K14-3

Su audito ataskaita galima susipažinti
Biržų rajono savivaldybės interneto puslapyje adresu www.birzai.lt

Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba yra subjektas, prižiūrintis, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas Biržų rajono savivaldybės turtas ir patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas Savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai. Tarnybos veikla grindžiama nepriklausomumo, teisėtumo, viešumo, objektyvumo ir profesionalumo principais.

Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, siekia didinti viešojo sektoriaus efektyvumą ir jo kuriamą naudą visuomenei. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu savivaldybės kontrolės ir audito tarnybai nustatyta pareiga teikti Savivaldybės tarybai išvadą dėl pateikto tvirtinti savivaldybės metinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo, pagal Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo nuostatas, savivaldybės metinių ataskaitų rinkinio ir savivaldybės viešojo sektoriaus subjektų ir jų grupių ataskaitų rinkinių auditą.

Auditas atliktas vykdant
Biržų rajono savivaldybės kontrolieriaus
2023 m. rugpjūčio 18 d. Nr. K7-5

Auditą atliko: savivaldybės kontrolierė Žaneta Eriksonienė
vyriausioji patarėja Stasė Čeponienė

Auditas pradėtas 2023-08-18, baigtas 2024-05-15

Audito ataskaita pateikta: Biržų rajono savivaldybės tarybai, Biržų rajono savivaldybės merui, Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriui.

TURINYS

PAGRINDINIAI FAKTAI.....	4
SANTRAUKA	5
Rekomendacijos.....	6
IŽANGA.....	8
AUDITO REZULTATAI.....	12
1. SAVIVALDYBĖS METINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO VERTINIMAS.....	12
1.1.Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje nėra reikšmingų netikslumų.....	12
1.2. Savivaldybės metinių finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingų netikslumų.....	13
1.3. Veiklos ataskaitos vertinimas.....	19
2. SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO IR KITŲ PINIGINIŲ IŠTEKLIŲ VERTINIMAS.....	19
2.1. Savivaldybės biudžeto suplanuotų pajamų gauta daugiau.....	19
2.2. Savivaldybės biudžeto asignavimų panaudojimas.....	21
2.3. Savivaldybės biudžeto rezultatas neigiamas.....	23
2.4. Savivaldybės įsiskolinimas metų pabaigoje sumažėjo.....	23
2.5. Savivaldybės skoliniai įsipareigojimai ir skolinimosi limitai.....	24
3. SAVIVALDYBĖS LĖŠŲ IR TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JAIS ATITIKTIES VERTINIMAS.....	25
3.1. Nepakankama darbo laiko ir darbo užmokesčio apskaitos kontrolė.....	25
3.2. Neatitiktys skiriant ir apskaitant darbo laiką, užmokestį ir kitas išmokas.....	26
3.3. Nustatyta atvejų, kada įstaigų vadovai nesilaikydami teisės aktų reikalavimų.....	27
3.4. Neteisingai skaičiuojamos papildomos atostogos.....	28
3.5. Nesutvarkyti turto valdymo dokumentai	28
3.6. Kiti pastebėjimai.....	30
4. VEIKLOS PAŽANGA.....	31
REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS.....	32
PRIEDAI.....	35

PAGRINDINIAI FAKTAI

107,6 mln. Eur

- yra Savivaldybės turto

14,2 mln. Eur

- yra Savivaldybės įsipareigojimų

53,4 mln. Eur

- yra Savivaldybės biudžeto pajamų ir įplaukų

51,1 mln. Eur

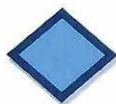
- yra Savivaldybės biudžeto išlaidų

27

VSS duomenys konsoliduoti MFAR

31

VSS duomenys konsoliduoti MBVAR

nuo 2016 m. nustatome reikšmingų
finansinių ataskaitų rinkinio duomenų iškraipymų

nuo 2016 m. biudžeto vykdymo ataskaitos
visais reikšmingais atvejais teisingos

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vykdydama Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo¹, Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo² nuostatas, Biržų rajono savivaldybės Kontrolės ir audito tarnyba (toliau – Kontrolės ir audito tarnyba) atliko Biržų rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybės) 2023 metų ataskaitų rinkinio,³ kurį sudaro Savivaldybės metinė veiklos ataskaita, metinių finansinių ataskaitų rinkinys ir metinių biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, kurių duomenys konsoliduojami į vieną ataskaitų rinkinį ir teikiami kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto ataskaitų rinkinys, Savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo auditą.

Audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl Savivaldybės 2023 metų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkinių duomenų pareiškiama audito išvadoje. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“.

Pagrindiniai audito rezultatai

SAVIVALDYBĖS 2023 METŲ ATASKAITŲ RINKINYS

1. Savivaldybės finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingų netikslumų

Savivaldybės finansinių ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais parengtas pagal teisės aktų reikalavimus ir atitinka duomenis iš kurių sudarytas, išskyrus tai, kad Savivaldybės administracijoje nustatėme reikšmingus duomenų iškraipymus ir sumas, kurių teisingumo negalėjome patvirtinti.

Stebime pažangą apskaitant Savivaldybės turtą, tačiau reikšminga duomenų dalis apie jį vis dar nepatikima, o Savivaldybės finansinių ataskaitų rinkinys dar neparodo teisingos Savivaldybei priklausančio turto, finansavimo sumų ir grynojo turto vertės (ataskaitos 1.2. dalis):

- vis dar neapskaityti visi vietinės reikšmės keliai ir gatvės;
- ne visas biologinis turtas įteisintas ir užregistruotas;
- ilgalaikis materialus turtas neįvertintas tikrąja verte;
- nepatikslintas kelių ir gatvių finansavimo šaltinis;
- ilgalaikio turto apskaitoje nustatyti neatitikimai.

2. Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenys yra teisingi

2023 metų Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais parengtas pagal teisės aktų reikalavimus ir atitinka duomenis, iš kurių jis sudarytas.

SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO IR KITŲ PINIGINIŲ IŠTEKLIŲ VERTINIMAS

Pagrindiniai Savivaldybės biudžeto vykdymo rodikliai

¹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais); 67 str. 1 d., 2 p.

² Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007 m. birželio 26 d. Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais); 16 str. 1 d.

³ Ten pat 6 str. 1 d.

Savivaldybės biudžeto pajamų ir išlaidų vykdymo 2023 m. gruodžio 31 d. ataskaitos duomenimis, lėšų likutis sudarė 2 283,5 tūkst. Eur. Pagrindinių biudžeto sąskaitų likutis – 2 086,6 tūkst. Eur. Savivaldybės biudžetinių įstaigų sąskaitose likusios nepanaudotos Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos iš valstybės biudžeto 196,9 tūkst. Eur, kurios įtrauktos į apyvartinių lėšų likutį ataskaitinio laikotarpio pabaigoje.

2023 metų Savivaldybės biudžeto pajamų ir išlaidų planas tikslintas šešiuose Savivaldybės tarybos posėdžiuose, pajamos padidintos 7 771,6 tūkst. Eur ir sudarė 48 512,1 tūkst. Eur. Tai atitinka Savivaldybės biudžeto pajamų vykdymo 2023 m. gruodžio 31 d. ataskaitoje patikslinto biudžeto pajamų plano duomenis.

Savivaldybės 2023 metų pradžioje biudžete buvo patvirtinta 43 600,5 tūkst. Eur asignavimų, iš jų paskirstyta savivaldybės biudžeto metų pradžios lėšų likučiai 2 019,1 tūkst. Eur. Po patikslinimų Savivaldybės biudžeto išlaidų planas sudarė 52 191,5 tūkst. Eur. Tai atitinka Savivaldybės biudžeto išlaidų vykdymo 2023 m. gruodžio 31 d. ataskaitoje patikslinto biudžeto išlaidų plano duomenis.

Didžioji Savivaldybės biudžeto asignavimų dalis skiriama Ugdomo kokybės ir mokymosi aplinkos užtikrinimo programai – 31,3 proc. visų asignavimų.

Savivaldybės Skolinių įsipareigojimų ataskaitos duomenimis, Savivaldybės skoliniai įsipareigojimai 2023 metais padidėjo 835,3 tūkst. Eur. Metų pradžioje Savivaldybės skolinių įsipareigojimų likutis sudarė 4 987,7 tūkst. Eur, pabaigoje – 5 823,0 tūkst. Eur. 2023 m. prisiimti skoliniai įsipareigojimai sudaro – 710,5 tūkst. Eur, įvykdyti – 875,2 tūkst. Eur.

SAVIVALDYBĖS LĖŠŲ IR TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JAIS TEISĖTUMO VERTINIMAS

Vertinant Savivaldybės turto ir lėšų naudojimo atitiktį, nustatėme, kad kai kuriose srityse nepakankama vidaus kontrolė, įskaitant finansų kontrolę, kuri turi užtikrinti, kad įstaigų veikla būtų vykdoma įstatymų, kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Savivaldybės lėšos ir turtas ne visais atvejais 2023 metais buvo valdomi, naudojami ir disponuojami vadovaujantis teisės aktų reikalavimais dėl:

- nepakankamos darbo laiko ir darbo užmokesčio apskaitos kontrolės;
- nustatytų klaidų skiriant ir apskaitant darbo laiką, užmokestį ir kitas išmokas;
- neteisingai skaičiuojamų papildomų atostogų;
- nesutvarkytų turto valdymo dokumentų.

REKOMENDACIJOS

Savivaldybės administracijai*:

1. Atnaujinti biudžeto lėšų naudojimo finansavimo sutartis, su Viešosiomis įstaigomis laikantis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių reikalavimų, bei sutartyje numatytas sumas suplanuoti Biržų rajono savivaldybės strateginiame plane ir metiniame Biudžete (ataskaitos 1.1 poskyris).
2. Laikantis teisės aktų reikalavimų Savivaldybės administracijos ilgalaikio turto apskaitoje esantį turtą, kurio pradinė įsigijimo vertė 1 Eur, įvertinti tikrąją vertę (ataskaitos 1.2.3 poskyris).

* Apsisprendėme rekomendacijos „Teisingai nurodyti, Savivaldybė išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsniuose Dotacijos savivaldybėms einamiesiems tikslams ir Dotacijos savivaldybėms turtui įsigyti sąmatoje ir vykdyme, pagal jų pobūdį“ neteikti, nes negautas raštu išaiškinimas iš LR finansų ministerijos.

3. Vadovaujantis 12-ojo VSAFAS nuostatomis ir Finansų ministerijos išaiškinimu, sutvarkyti Savivaldybės administracijos apskaitoje visiems keliams ir gatvėms įsigijimo finansavimo šaltinius (ataskaitos 1.2.4 poskyris).
4. Savivaldybės administracijos melioracijos statinių apskaitą tvarkyti laikantis Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos taisyklių nuostatomis. Visiems melioracijos statiniams nusidėvėjimą skaičiuoti taip, kad parodytų teisingą ir tikrą turto vienetų likutinę vertę (ataskaitos 1.2.5 poskyris).
5. Sutvarkyti turtą Registrų centre, įregistruotą Biržų rajono savivaldybės tarybos nuosavybe, bei Nekilnojamojo turto registre užregistruoti patikėjimo teise visą nekilnojamąjį turtą (ataskaitos 3.5.2 poskyris).
6. Patikslinti viešame aukcione parduodamo Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto ir kitų nekilnojamųjų daiktų sąrašą (ataskaitos 3.6. poskyris).
7. Biržų rajono savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sąrašą tvirtinti Mero potvarkiu (ataskaitos 3.6. poskyris).
8. Patikslinti Piniginės socialinės paramos teikimo nepasiturintiems Biržų rajono savivaldybės gyventojams tvarkos aprašą (ataskaitos 3.6. poskyris).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (ataskaitos 32 psl.).

IŽANGA

Vadovaudamiesi teisės aktais atlikome 2023 metų Biržų rajono savivaldybės metinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo finansinį auditą.

Audito tikslas įvertinti:

- Biržų rajono savivaldybės 2023 metų metinių ataskaitų rinkinio duomenis ir pareikšti nepriklausomą auditoriaus nuomonę;
- Biržų rajono savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo atitiktį teisės aktų reikalavimams pasirinktose srityse.

Audito subjektas – Biržų rajono savivaldybė.

Audituojamas laikotarpis – 2023 metai.

Audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl 2023 metų Biržų rajono savivaldybės metinių ataskaitų rinkinio duomenų pareiškama audito išvadoje.

Savivaldybės tarybos kompetencija

Savivaldybės taryba tvirtina Savivaldybės biudžeto ir Savivaldybės metinių ataskaitų rinkinius, prireikus tikslina savivaldybės biudžetą, priima sprendimus dėl disponavimo Savivaldybei nuosavybės teise priklausančiu ir valstybės perduotu turtu, nustato šio Savivaldybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką⁴.

Savivaldybės mero kompetencija

Savivaldybės meras, remdamasis Biudžeto sandaros įstatymu, Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniu įstatymu, kitais įstatymais, Seimo patvirtintais savivaldybių biudžetų finansiniais rodikliais, Vyriausybės patvirtintomis biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis, Oficialiosios statistikos portale skelbiamais duomenimis, patvirtintais savivaldybių planavimo dokumentais, taip pat savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojų programomis ir jų sąmatų projektais, parengia Savivaldybės biudžeto projektą ir teikia Savivaldybės tarybai tvirtinti;⁵ sudaro ir teikia savivaldybės tarybai savivaldybės biudžeto projektą, biudžeto tikslinimą ir savivaldybės metinių ataskaitų rinkinį; administruoja Savivaldybės biudžeto asignavimus ir kitus piniginius išteklius, organizuoja savivaldybės biudžeto vykdymą, administruoja savivaldybės turtą; rengia Savivaldybės metinių ataskaitų rinkinį ir jį teikia Savivaldybės tarybai svarstyti ir tvirtinti.⁶

Savivaldybės administracijos kompetencija

Organizuoja Savivaldybės biudžeto mokėjimo operacijų vykdymą⁷; įstatymų nustatyta tvarka organizuoja Savivaldybės biudžeto pajamų, išlaidų ir kitų piniginių išteklių buhalterinės apskaitos tvarkymą, organizuoja ir kontroliuoja Savivaldybės turto valdymą ir naudojimą⁸; Savivaldybės viešojo sektoriaus subjektai savo metinių ataskaitų rinkinius ir savivaldybės administracija savivaldybės metinių ataskaitų rinkinį kartu su auditoriaus išvadomis, jeigu auditas turėjo būti atliktas, teikia Savivaldybės tarybai savivaldybės tarybos nustatyta tvarka⁹, rengia Savivaldybės metinių ataskaitų rinkinį¹⁰.

⁴ Vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais), 15 str. 2 d. 12, 13, 19, 20 p.

⁵ Biudžeto sandaros įstatymas, 1990-11-30 Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais, galiojusi redakcija iki 2024-01-01), 26 str. 1, 2 d.

⁶ Vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais), 27 str. 2 d. 1 p. ir 3 p.; 62 str. 3 d.

⁷ Biudžeto sandaros įstatymas, 1990-11-30 Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais), 22 str. 4 d.

⁸ Vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais), 33 str. 3 d. 3 p.

⁹ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 17 str. 10 d.

¹⁰ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 14 str. 2 d.

Savivaldybės metinių ataskaitų rinkinys

Viešojo sektoriaus subjektų grupės metinių ataskaitų rinkinį sudaro:

1) metinė veiklos ataskaita, kurioje pateikiama informacija apie veiklos tikslų pasiekimą;
2) metinių finansinių ataskaitų rinkinys, kuriame pateikiami finansiniai duomenys apie viešojo sektoriaus subjekto ar viešojo sektoriaus subjektų grupės finansinę būklę, veiklos rezultatus, pinigų srautus;

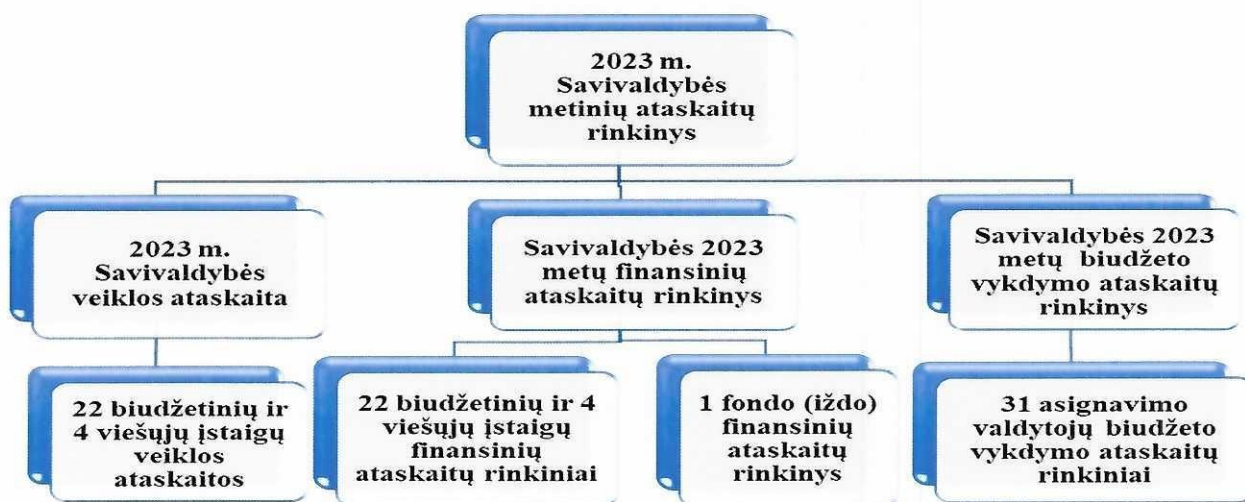
3) metinių biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, kuriame pateikiami išlaidų sąmatos vykdymo duomenys¹¹.

Konsoliduojami subjektai

Savivaldybės ataskaitų rinkinys – viešojo sektoriaus subjektų grupę sudarančių subjektų ataskaitų rinkiniai, kurių duomenys konsoliduojami į vieną ataskaitų rinkinį ir teikiami kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto ataskaitų rinkinys, kuris rengiamas naudojant viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą (toliau – VSAKIS). Savivaldybės viešojo sektoriaus subjektai – savivaldybės biudžetinės įstaigos, šių įstaigų kontroliuojami pelno nesiekiantys juridiniai asmenys ir šių juridinių asmenų kontroliuojami pelno nesiekiantys juridiniai asmenys, savivaldybės išdas, savivaldybės tarybos sprendimu įsteigtas išteklių fondas¹².

II lygio Savivaldybės finansinių ataskaitų rinkinys sudaromas konsolidavus III lygio viešojo sektoriaus subjektų (toliau – VSS) finansines ataskaitas. Visi 2023 m. konsolidavimo procese dalyvaujantys VSS nurodyti finansų ministro įsakymu¹³ patvirtintoje konsolidavimo schemoje. Vadovaujantis ja, į 2023 metų Savivaldybės finansinių ataskaitų rinkinį įtrauktos 27 Savivaldybės kontroliuojamų VSS finansinės ataskaitos, iš jų 22 biudžetinės įstaigos, 4 viešosios įstaigos ir Savivaldybės išdas (1 pav.). Taip pat rinkinyje atvaizduotas finansinis turtas, kurį sudaro Savivaldybei priklausantis šių bendrovių nuosavas kapitalas: 1 savivaldybės įmonė, kurioje viešojo sektoriaus subjektas įgyvendina įmonės savininko teises ir pareigas; 5 kontroliuojamos akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės; 1 asocijuotasis subjektas; 1 kitas subjektas.

2023 m. Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys sudarytas iš 31 asignavimų valdytojų žemesniojo lygio biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių (1 pav.).

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Savivaldybės administracijos duomenis

1 pav. 2023 m. Savivaldybės metinių ataskaitų rinkinys

¹¹ Ten pat 5 str. 4 d. ir 6 str. 1 d.

¹² Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 2 str. 13, 19, 29 d.

¹³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2023 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 1K-423 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo įgyvendinimo rengiant valstybės 2023 metų ataskaitų rinkinį ir nacionalinį 2023 metų ataskaitų rinkinį“.

Savivaldybės biudžeto paskirtis

Savivaldybės biudžetas – savarankiškas, Savivaldybės tarybos patvirtintas Savivaldybės biudžeto pajamų ir asignavimų planas biudžetiniams metams. Savivaldybių biudžetų lėšos gali būti naudojamos tik savivaldybių funkcijoms: savivaldybių tarybų ar merų tvirtinamiems savivaldybių planavimo dokumentams įgyvendinti, biudžetinėms įstaigoms išlaikyti ir viešųjų paslaugų teikimui organizuoti. Lėšos valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti skiriamos iš valstybės biudžeto arba valstybės piniginių fondų ir pervedamos savivaldybėms kaip specialioji tikslinė dotacija¹⁴.

Vertinome 2023 m. Savivaldybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais atitiktį. Remdamiesi rizikos analize ir įvertinę veiksmus, turinčius įtakos tam tikroms biudžeto vykdymo ir apskaitos sritims, atlikome audito procedūras. Vertindami, kaip laikomasi teisės aktų ir kitų dokumentų reikalavimų, atsižvelgėme į šių reikalavimų nesilaikymo priežastis ir įvertinome galimas teisės aktų nesilaikymo pasekmes. Teisės aktų, kurių nuostatų laikymasis buvo vertintas audito metu, sąrašas pateiktas 5 priede.

Savivaldybės biudžetas buvo vykdomas vadovaujantis 2023 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu¹⁵ ir Savivaldybės tarybos sprendimais.¹⁶

Biržų rajono savivaldybė 2023 m. disponavo 53 368,0 tūkst. Eur piniginėmis lėšomis (žr. 2 pav.).

49 724,9	+	2 019,1	+	1 624,0
Biudžeto		Metų pradžios		Ilgalaikė
pajamos		lėšų likutis		paskola

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Savivaldybės biudžeto pajamų vykdymo ataskaitos duomenis.

2 pav. 2023 metų Savivaldybės biudžeto piniginės lėšos, tūkst. Eur.

Savivaldybės biudžeto išlaidų sąmata 2023 m. – 52 191,5 tūkst. Eur., įvykdymas 6-ioms programoms sudarė 51 084,5 tūkst. Eur (žr. 3 pav.).

Ugdymo kokybės ir mokymosi aplinkos užtikrinimo programa	15989,5
Socialinės paramos ir sveikatos apsaugos paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimo programa	11501,7
Kultūros ir turizmo, sporto, jaunimo ir bendruomenių veiklos aktyvinimo programa	3891,5
Savivaldybės pagrindinių funkcijų vykdymo programa	7089,3
Aplinkos apsaugos, verslo rėmimo ir žemės ūkio plėtros programa	2554,2
Infrastruktūros objektų plėtros bei priežiūros ir teritorijų planavimo programa	10058,3

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Biudžeto skyriaus pateiktus biudžeto vykdymo duomenis.

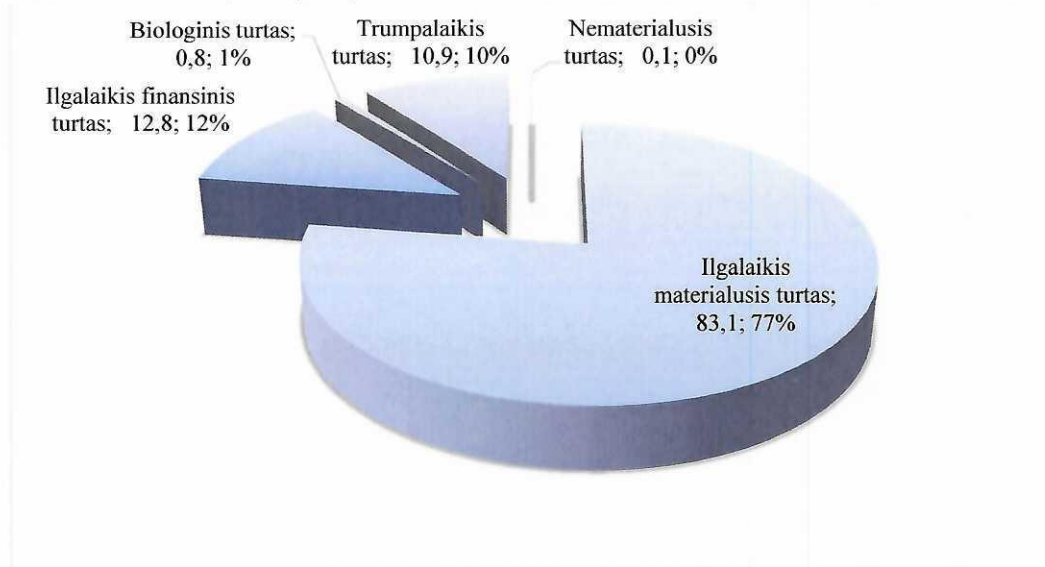
3 pav. 2023 metų Savivaldybės biudžeto asignavimai, tūkst. Eur.

¹⁴ Vietos savivaldos įstatymas, 1994-07-07 Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais), 65 str. 3 ir 7 d.

¹⁵ Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2022 m. lapkričio 22 d. Nr. XIV-1556 (su pakeitimu).

¹⁶ Savivaldybės tarybos sprendimai: 2023-01-26 Nr. T-2, 2023-03-29 Nr. T-80, 2023-05-12 Nr. T-140, 2023-06-30 Nr. T-236, 2023-09-29 Nr. T-283, 2023-11-23 Nr. T-342, 2023-12-28 Nr. T-362.

Savivaldybės turto savininko funkcijas įgyvendina Savivaldybės taryba¹⁷. Savivaldybės biudžetinės įstaigos valdo patikėjimo teise. Apskaitos duomenimis, Savivaldybė 2023 m. valdė turto už 107 634,03 tūkst. Eur (žr. 4 pav.).

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Savivaldybės 2023 metų finansinių ataskaitų rinkinį.
4 pav. 2023 m. Savivaldybės turtas, mln. Eur.

Savivaldybės turtas turi būti valdomas, naudojamas ir juo disponuojama vadovaujantis visuomeninės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės principais¹⁸, t. y. rūpestingai, tausojant, nešvaistant, siekiant užtikrinti visuomenės interesų tenkinimą, sudarant sandorius dėl turto tik teisės aktų, reglamentuojančių disponavimą turtu, nustatytais atvejais ir būdais.

Audito metu nustatytų iškraipymų vertinimui naudojome kokybinį reikšmingumą tais atvejais, kai iškraipymų suma (nors yra mažesnė už kiekybinį reikšmingumą) gali daryti įtaką vartotojų priimtiems sprendimams.

Atlikdami auditą darėme prielaidą, kad visi Tarnybai pateikti dokumentai yra teisingi, išsamūs ir galutiniai, o jų kopijos atitinka originalus.

¹⁷ Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (su vėlesniais pakeitimais), 8, 11, 12 str.

¹⁸ Ten pat, 9 str.

AUDITO REZULTATAI

Savivaldybės administracija, rengdama Savivaldybės metinių ataskaitų rinkinį, remiasi Savivaldybės viešojo sektoriaus grupės jai pateiktų metinių finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų duomenimis. Todėl Savivaldybės metinių ataskaitų duomenų teisingumas priklauso ne tik nuo Savivaldybės administracijos tvarkomos apskaitos, bet ir nuo žemesnio konsolidavimo lygio viešojo sektoriaus subjektų (toliau – VSS) parengtų ataskaitų rinkinių teisingumo. Siekdami įsitikinti, kad VSS parengtose ataskaitose pateikti duomenys yra tikri ir teisingi, atsirinktose srityse VSS atlikome audito procedūras.

1. SAVIVALDYBĖS METINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO VERTINIMAS

Vertinome Savivaldybės 2023 metų ataskaitų rinkinį, apimantį Savivaldybės 2023 m. veiklos ataskaitą, Savivaldybės 2023 m. finansinių ataskaitų rinkinį (toliau – MFAR), 2023 m. Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį (toliau – MBVAR).

1.1. Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje nėra reikšmingų netikslumų

Audito metu įvertinus 2023 m. gruodžio 31 d. Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenis apie biudžeto pajamas, išlaidas, skolas bei mokėtinas sumas, reikšmingų neatitikimų, kurie darytų įtaką metinio biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenų teisingumui, nenustatėme, tačiau pateikiame pastebėjimus, kurie nustatyti biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje.

Savivaldybės biudžeto išlaidų duomenys tinkamai priskirti valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ekonominei klasifikacijai, funkcijai ir teisingomis sumomis įtraukti į Savivaldybės administracijos Biudžeto skyriaus parengtą Savivaldybės biudžeto išlaidų plano įvykdymo 2023-12-31 ataskaitą. Pastebėta, kad Savivaldybės biudžeto išlaidų vykdymo eilutėje Dotacijos viršija planą 28,8 tūkst. Eur (savivaldybėms einamiesiems tikslams 2.5.3.1.1.2 nėra plane 16,4 tūkst. Eur (tiesioginis lėšų gavėjas – UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras – 16,4 tūkst. Eur) ir Dotacijos savivaldybėms turtui įsigyti 2.5.3.2.1.2 suplanuota 17,6 tūkst. Eur mažiau (tiesioginiai lėšų gavėjai UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras – 2,4 tūkst. Eur ir Uždaroji akcinė bendrovė „Biržų vandenys“ – 15,2 tūkst. Eur)). Biudžeto skyriaus darbuotoja paaiškino, kadangi informacija apie savivaldybėms ir savivaldybių kontroliuojamoms įstaigoms tiesiogiai ir netiesiogiai perduotą finansavimą 2023 m. iš Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros gauta 2024 m. sausio 11 d., todėl į Savivaldybės biudžeto planą šių lėšų įtraukti nebuvo galimybės (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Išlaidų ekonominės klasifikacijos kodas						Išlaidų pavadinimas	Patikslinta ataskaitinio laikotarpio išlaidų sąmata	Vykdymas	Vykdymas didesnis už sąmatą
1						2	3	4	5
2	5	3	1	1	2	Dotacijos savivaldybėms einamiesiems tikslams		16,4	16,4
2	5	3	2	1	2	Dotacijos savivaldybėms turtui įsigyti	20,4	38,0	17,6

Pagal finansavimo sutartį¹⁹ programoms vykdyti Savivaldybės administracija Viešajai įstaigai Biržų rajono socialinių paslaugų centras skyrė 1 522,4 tūkst. Eur, iš jų 1 272,8 tūkst. darbo užmokesčiui.

Nustatyta, kad biudžeto lėšų naudojimo sutartys neatitinka Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių reikalavimų²⁰.

Atkreipiame dėmesį, kad 2023 m. sausio 30 d. finansavimo sutartyje Nr. SRV-34 nurodytos sumos nenumatytos 2023 m. sausio 26 d. Biržų rajono savivaldybės 2023–2025 metų strateginio veiklos plane²¹ ir 2023 m. Biržų rajono savivaldybės 2023 metų biudžete²² (pavyzdys 2 lentelėje).

2 lentelė

Programos tikslo kodas	Uždavinio kodas	Priemonės kodas	Priemonės pavadinimas	Funkcinės klasifikacijos kodas	Finansavimo šaltinis	2023-01-30 sutartyje Nr. SRV-33	
						Iš viso	Iš jų darbo užmokesčiui
1	2	2	Socialinių paslaugų teikimas socialinės rizikos šeimoms, auginančioms vaikus, VšĮ Biržų rajono socialinių paslaugų centre	10.04.01.01	VB	12,3	10,2
						78,0	73,9
1	2	3	VšĮ Biržų rajono socialinių paslaugų centro veiklos rėmimo programa	10.09.01.01	VB	12,1	11,9
1	2	9	Ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos teikimas likusiems be tėvų globos ir socialinės rizikos šeimų vaikams budinčių globotojų šeimose ir bendruomeniniuose vaikų globos namuose	10.04.01.01	SB	150,0	0,00

1.2. Savivaldybės metinių finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingų netikslumų

Savivaldybės MFAR duomenų teisingumas priklauso nuo žemesniojo konsolidavimo lygio VSS finansinių ataskaitų duomenų teisingumo ir šių duomenų pateikimo į viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą (VSAKIS). Teisingi finansinės apskaitos duomenys ir pagal juos parengtos finansinės ataskaitos privalo pateikti išsamią ir objektyvią informaciją jos vartotojams – vadovams, specialistams ir piliečiams.

Dėl žemesniojo konsolidavimo lygio VSS pateiktų klaidų duomenų, Savivaldybės MFAR duomenys ne visais atvejais teisingai parodo viešojo sektoriaus subjektų grupės finansinius rezultatus, išsamiai ir teisingai atspindi turtą. Reikšmingiausios klaidos buvo nustatytos Savivaldybės administracijoje ilgalaikio turto apskaitos srityje.

Stebime pažangą apskaitant savivaldybės turtą, tačiau reikšminga duomenų dalis apie jį vis dar nepatikima. Savivaldybės MFAR, parengtas pagal galiojančius teisės aktus, neparodo teisingos Savivaldybei priklausančio turto vertės, finansavimo sumų ir grynojo turto vertės.

1.2.1. Netikslios finansavimo sumos pagal šaltinius

Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje Finansavimo sumos iš Europos Sąjungos, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų sumažintos 1,1 tūkst. Eur, Grynasis turtas ta pačia suma padidintas.

¹⁹ 2023 m. sausio 30 d. finansavimo sutartis Nr. SRV-33 (pakeitimai 2023-07-11 Nr. SRV-280, 2023-10-04 Nr. SRV-384 ir 2023-12-29 Nr. SRV-490).

²⁰ Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 543, 61 p.

²¹ Patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. sausio 26 d. sprendimu Nr. T-1.

²² Patvirtintas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. sausio 26 d. sprendimu Nr. T-2.

1.2.2. Vis dar neapskaityti visi vietinės reikšmės keliai ir gatvės

Savivaldybės keliai ir gatvės yra registruojami Ilgalaikio materialaus Infrastruktūros statinių turto grupėje. Šios grupės likutinė vertė ataskaitinio laikotarpio pabaigoje sudarė 31 653,12 tūkst. Eur, iš jų vietinės reikšmės kelių ir gatvių, įregistruotų apskaitoje, už 10 426,2 tūkst. Eur (32,9 proc.). Atliekant auditus²³ ankstesniais metais, buvo nustatyta, kad Savivaldybės vietinės reikšmės kelių ir gatvių apskaita nėra teisinga. Finansinės apskaitos duomenys neatitiko Biržų rajono savivaldybės vietinės reikšmės kelių ir gatvių sąrašų duomenų, ilgalaikio turto kortelėse nebuvo nurodoma, kokie kelio elementai yra apskaityti kaip sudėtinės kelio dalys. Didelė dalis gatvių ir kelių 2023 m. į apskaitą buvo įtraukta, tačiau apskaitos duomenys vis dar nesutampa su Biržų rajono savivaldybės tarybos²⁴ patvirtintu kelių ir gatvių sąrašu ir vietinės reikšmės viešųjų kelių sąrašu.²⁵ Pavyzdžiui:

1. Pagal Biržų miesto vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašą į apskaitą nėra įtraukta Devynbalsių g. (ilgis 0,275 km) ir Pavasario g. (ilgis 0,361 km) arba iš 190 gatvių įtraukta 188 (98,9 proc.).

2. Pagal Vabalninko miesto vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašą nėra įtraukta Beržų g. (ilgis 0,26 km), Pušų g. (ilgis 0,14 km), Vyšnių g. (ilgis 0,15 km), Beržų tak. (ilgis 0,51 km), Kadagių tak. (ilgis 0,06 km), Tuopų tak. (ilgis 0,26 km) ir Vyšnių tak. (ilgis 0,14 km) arba iš 22 gatvių į apskaitą įtraukta 15 gatvių (68,2 proc.)

3. Pagal Biržų rajono savivaldybės kaimiškų vietovių vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių), nesutampančių su numerius turinčiais vietinės reikšmės viešaisiais keliais, sąrašą į apskaitą įtraukta tik 11,5 proc. gatvių (žr. 3 lentelę).

3 lentelė

Eil. Nr.	Seniūnija	Bendras gatvių skaičius, patvirtintas 2021-12-27 Tarybos sprendimu Nr. T-310	Įtraukta gatvių į apskaitą 2023-12-31 datai
1.	Nemunėlio Radviliškio	28	1
2.	Pabiržės	32	9
3.	Pačeriaukštės	28	6
4.	Papilio	34	2
5.	Parovėjos	35	4
6.	Širvėnos	79	7
7.	Vabalninko	43	3
Iš viso		279	32

Iš 79 gatvių Širvėnos seniūnijoje į apskaitą įtrauktos tik 7 gatvės, Pačeriaukštės seniūnijoje iš 28 gatvių – 6, Parovėjos seniūnijoje iš 35 gatvių – 4, Pabiržės seniūnijoje iš 32 gatvių – 9 gatvės, Papilio seniūnijoje iš 34 gatvių – 2 gatvės, Nemunėlio Radviliškio seniūnijos iš 28 gatvių įtraukta tik 1 gatvė, Vabalninko seniūnijoje iš 43 gatvių – 3 gatvės.

4. Pagal Biržų rajono savivaldybės vietinės reikšmės kelių ruožų duomenis pagal seniūnijas, Savivaldybėje yra 400 kelių, kurių 2023-12-31 į apskaitą įtraukta 336 arba 84,0 proc. (žr. 4 lentelę).

²³ Kontrolės ir audito ataskaitos: 2022-07-13 Nr. K14-4, 2021-07-14 Nr. K14-4, 2020-07-15 Nr. K4-2, 2019-07-15 Nr. K14-10, 2018-07-16 Nr. K14-7.

²⁴ Biržų rajono savivaldybės tarybos 2021 m. gruodžio 27 d. sprendimas Nr. T-310 „Dėl Biržų rajono savivaldybės vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašų patvirtinimo“.

²⁵ Biržų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. lapkričio 29 d. sprendimas Nr. T-238 „Dėl Biržų rajono savivaldybės vietinės reikšmės viešųjų kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schemos keitimo patvirtinimo“.

4 lentelė

Eil. Nr.	Seniūnija	Bendras kelių skaičius, patvirtintas 2018-11-29 Tarybos sprendimu Nr. T-238	Įtraukta kelių į apskaitą 2023-12-31 datai
1.	Nemunėlio Radviliškio	46	39
2.	Pabiržės	42	41
3.	Pačeriaukštės	33	32
4.	Papilio	43	35
5.	Parovėjos	93	66
6.	Širvėnos	85	68
7.	Vabalninko	58	55
Iš viso		400	336

Iš viso savivaldybėje yra 891 keliai ir gatvės, į apskaitą įtraukta 571 vienetai (arba 64,0 proc.). Ne visiems vietinės reikšmės keliams (gatvėms) atlikti kadastriniai matavimai ir ne visi keliai (gatvės) teisiškai įregistruoti.

1.2.3. Turtas neįvertintas tikrąja verte

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2022 m. liepos 8 d. įsakymo „Dėl finansų ministro 2008 m. gegužės 8 d. įsakymo Nr. 1K-174 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 12-ojo standarto patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – Įsakymas) 2.1 papunkčiu ilgalaikis materialusis turtas (toliau – IMT), kuris iki šio įsakymo įsigaliojimo dienos buvo užregistruotas apskaitoje simboline verte remiantis tuo, kad perėjimo prie viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų (toliau – VSAFAS) dieną trūko duomenų ir dėl to kai kurių ilgalaikio materialiojo turto vienetų buvo neįmanoma įvertinti pagal 12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ reikalavimus, įsigaliojus šiam įsakymui įvertinamas tikrąja verte, o IMT ir finansavimo sumų, iš kurių finansuojama subjekto veikla, sąskaitose vietoj simboline verte užregistruoto IMT registruojamas pagal 12-ojo VSAFAS 27 punktą įvertintas IMT²⁶.

Ilgalaikis materialusis turtas, kuris iki 12-ojo VSAFAS naujos redakcijos įsigaliojimo dienos buvo užregistruotas apskaitoje simboline verte, įsigaliojus 12-ojo VSAFAS naujai redakcijai įvertinamas tikrąja verte ne vėliau kaip iki 2023 m. gruodžio 31 d.²⁷

Savivaldybės administracijos ilgalaikio turto apskaitoje yra turto, kurio pradinė įsigijimo vertė 1 Eur, tačiau jis nebuvo įvertintas tikrąja verte:

1. Daudžgirių buvusios dvaro sodybos klėtis, inventorinis Nr. 01201343;
2. Daudžgirių buvusios dvaro sodybos rūmai, inventorinis Nr. 01201344;
3. Daudžgirių buvusios dvaro sodybos tvartas, inventorinis Nr. 01201345;
4. Daudžgirių buvusios dvaro sodybos tvartas 2, inventorinis Nr. 012013456.

Taip pat apskaitoje neįvertinta tikrąja verte 13 gatvių (žr. 5 lentelę).

²⁶ 2023 m. sausio 16 d. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos raštas savivaldybėms Nr. (6.2Mr-01)-6K-2300368 „Dėl kelių finansavimo šaltinių“.

²⁷ <https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/2022-07-29%20Teis%C4%97s%20akt%C5%B3%20naujienos.pdf>

1.2.5. Netiksli melioracijos statinių apskaita

Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos pirminius duomenis formuoja ir saugo institucijos, patikėjimo teise valdančios ir naudojančios valstybei nuosavybės teise priklausančius melioracijos statinius – savivaldybės²⁹. VĮ Žemės ūkio duomenų centras vykdo melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos tvarkytojo bei centrinio melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų banko funkcijas, atsako už duomenų tikslumą bei patikimumą. VĮ Žemės ūkio duomenų centras teikia duomenis valstybės valdžios ir valdymo institucijoms jų tiesioginėms funkcijoms atlikti, valstybės registrams, savivaldybėms.

Savivaldybės administracijos finansinėje apskaitoje melioracijos statinių likutinė vertė – 17 838,6 tūkst. Eur.

VĮ Žemės ūkio duomenų centro 2023 m. gruodžio 31 d. duomenimis³⁰, Savivaldybė turėjo 51 tiltą, 1 sausinimo siurblinę, 1 drėkinimo siurblinę ir 1 tvenkinį hidrotechnikos statinį. Pastebėta, kad Savivaldybės administracijos finansinėje apskaitoje užregistruoti 53 tiltai:

1. Tiltai (melioracijos statiniai), inventorinis Nr. 01302255. Į šią apskaitos kortelę įtrauktas 51 tiltas;

2. Vabalninko sen. Zaprūtiškio melioracijos įrenginiai, inventorinis Nr. 01903909. Šio turto apskaitos kortelėje nurodyta, kad ją sudaro 2 tiltai ir 22,836 km griovių.

Tai neatitinka Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos taisyklių 2 punkte nurodytų reikalavimų, kad melioracijos statinių apskaita tvarkoma pagal kadastro vietoves, jose išskiriant vienetais tiltus, siurblines, tvenkinių hidrotechnikos statinius.

Savivaldybės administracijoje, skaičiuojant nusidėvėjimą, kuris pateikiamas VĮ Žemės ūkio duomenų centro, visiems melioracijos statiniams nusidėvėjimas proporcingai mažinamas asociacijų investuotų lėšų nusidėvėjimo suma. Tokia melioracijos statinių apskaita neparodo tikros turto vienetų likutinės vertės.

1.2.6. Ne visas biologinis turtas įteisintas ir užregistruotas

Savivaldybės administracijos Buhalterinės apskaitos skyriaus 2023 m. sausio 1 d. duomenimis, Savivaldybė turėjo biologinio turto už 696,0 tūkst. Eur. Pagal finansinės būklės ataskaitą 2023 m. gruodžio 31 d. Biržų rajono savivaldybės biologinio turto vertė – 755,7 tūkst. Eur.

Pagal 2023 m. gruodžio 18 d. biologinio turto pirminio įvertinimo aktą Nr. SSV-4503, buvo įvertintas Juostaviečių skveras parkas, inv. Nr. 01920059, vertė – 59,7 tūkst. Eur. Tarybos sprendimu 2021 m. patvirtintas Biržų rajono savivaldybės teritorijoje esančių parkų ir skverų sąrašas³¹, pagal kurį Biržų rajone yra 32 parkai ir skverai, 2023 m. gruodžio 31 d. apskaitos duomenimis, į apskaitą įtraukti tik 7 parkai.

Dalis Savivaldybėje parkų ir skverų želdinių neįteisinti, finansinėje apskaitoje neapskaityti, o vykdoma želdynų ir želdinių inventorizacija ir apskaita neatitinka nustatytų Želdynų įstatymo³² ir Želdynų ir želdinių inventorizavimo ir apskaitos taisyklių³³ nuostatų. Savivaldybė vėluoja atlikti Savivaldybės Želdynų ir želdinių inventorizaciją, kuri buvo atlikta 2009 m., o Biržų rajono

²⁹ Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 3D-243, 5 punktas.

³⁰ VĮ Žemės ūkio duomenų centro 2023 m. gruodžio 28 d. raštas Biržų rajono savivaldybės administracijai Nr. 1S-19519 „Dėl melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos duomenų pateikimo“.

³¹ Biržų rajono savivaldybės tarybos 2021 m. spalio 1 d. sprendimas Nr. T-258 „Dėl Biržų rajono savivaldybės teritorijoje esančių parkų ir skverų sąrašo patvirtinimo“.

³² Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 2 punktas.

³³ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 8 d. įsakymas Nr. D1-5, 3 p.

savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos 2023 m. sąmatoje³⁴ numatytų lėšų suma, skirta želdinių tvarkymui ir inventorizacijai, 2023 m. liko nepanaudota.

Remdamiesi ankstesniais metais nustatytais ir neištaisytomis neatitiktimis, negalime patvirtinti Biržų rajono savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio 2023 m. gruodžio 21 d. Finansinės būklės ataskaitos B. dalies „Biologinis turtas“ likučio – 755,7 tūkst. Eur teisingumo, D. dalies „Finansavimo sumos“ eilutėje įtrauktos finansavimo iš kitų šaltinių 747,4 tūkst. Eur sumos teisingumo ir į sukaupą perviršį ar deficitą F.III eilutėje įtrauktą 8,3 tūkst. Eur sumos teisingumo.

1.2.7. Netiksli ilgalaikio turto apskaita

Atliekant Biržų rajono savivaldybės 2022 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio, Savivaldybės biudžeto vykdymo ir turto naudojimo finansinį auditą,³⁵ buvo nustatyta, kad panašaus pobūdžio ir pagal atliekamas funkcijas panašiam turtui taikomas skirtingas nusidėvėjimo normatyvas arba įstaigų veikloje naudojamas panašaus pobūdžio ir pagal atliekamas funkcijas panašus ilgalaikis turtas, apskaitoje užregistruotas skirtingose turto straipsniuose.

Savivaldybės administracija nėra įgyvendinusi rekomendacijos³⁶ užtikrinti, kad įstaiga teisingai taikytų VSAFAS nustatytus kriterijus, turtą priskiriant atitinkamai turto grupei, taikant nustatytus vienodus nusidėvėjimo normatyvus bei spręsti klausimą dėl įstaigos veikloje naudojamo turto rūšies priskyrimo atitinkamai balansinei sąskaitai.

Audito metu įvertinus biudžetinių įstaigų pateiktus 2023 m. gruodžio 31 d. ilgalaikio turto duomenis Finansinės būklės ataskaitoje, Didžiojoje knygoje, Ilgalaikio turto apyvartos žiniaraštyje nustatyta atvejų, kada ilgalaikis turtas Administracijoje užregistruotas neteisingose turto grupėse.

Nustatyta atvejų, kai Savivaldybės administracijos apskaitoje turtui neskaičiuojamas nusidėvėjimas (nepriskaičiuota nusidėvėjimo už 20,9 tūkst. Eur):

1. „Agluonos – Juodupės melioracijos statiniai“, inventorinis Nr. 01920026, eksploatacijos pradžia 2023-09-19, turto vertė 274 124,52 Eur, nusidėvėjimas 0,0 Eur;
2. „Regulatorius (Kojeliškių MSNA)“, inventorinis Nr. 01393067, eksploatacijos pradžia 2023-02-14, turto vertė 31 127,0 Eur, nusidėvėjimas 0,0 Eur.
3. „Vandentiekio tinklai D. Poškos, J. Šimkaus, P. Jakubėno, Parko, Maironio gatvėse“, inventorinis Nr. 01903905, eksploatacijos pradžia 2023-01-31 turto vertė 244 460,84 Eur, nusidėvėjimas 0,0 Eur;
4. „Skulptūra Jonui Mekui“, inventorinis Nr. 01692082, eksploatacijos pradžia 2022-12-14, turto vertė 30 000 Eur.
5. „Parovėjos-Buginių (Skrebiškių MSNA) kadastr. viet.“, inventorinis Nr. 01393066, eksploatacijos pradžia 2022-11-16 turto vertė 30 317 Eur.

1.2.8. Dėl neperduoto turto padidintas „Nebaigta statyba ir išankstiniai mokėjimai“ straipsnis

Savivaldybės administracija su Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos (toliau – Kelių direkcija) 2019 m. balandžio 8 d. sudarė bendradarbiavimo sutartį Nr. S-220 dėl projekto įgyvendinimo, pagal kurį Savivaldybė atliko darbus:

³⁴ Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. vasario 24 d. sprendimas Nr. T-47 „Dėl Biržų rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos 2023 m. sąmatos patvirtinimo“ (su patikslinimu).

³⁵ 2023 m. liepos 13 d. audito ataskaita Nr. K14-4 „Biržų rajono savivaldybės 2022 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir turto naudojimo vertinimas“.

³⁶ 2023 m. birželio 19 d. Kontrolės ir audito tarnybos raštas Savivaldybės administracijai Nr. K4-77-(3.7.) „Dėl nustatytų neatitiktčių.“

1. „Kelio Biržai–Pasvaliečiai–Saločiai nuo 0,535 km iki 0,570 km remontas“, vertė 14,4 tūkst. Eur.
2. „Kelio Biržai–Germaniškis nuo 0,971 km iki 1,005 km remontas“, vertė 4,3 tūkst. Eur.
3. „Kelio Biržai–Germaniškis ruožo nuo 1,367 km iki 1,395 km remontas“, vertė 6,2 tūkst. Eur.

Pagal minėtos bendradarbiavimo sutarties 20 p. nustatyta, kad užbaigus projektą, Kelių direkcija patikėjimo teise valdo projekto metu pagerintą ir (ar) naujai sukurtą turtą <...>. Minėtas turtas yra Savivaldybės administracijos apskaitoje (balansinė sąskaita 1210121) ir neperduotas Kelių direkcijai.

Dėl neperduoto ilgalaikio materialiojo turto remonto darbų Savivaldybės administracijos Finansinės būklės ataskaitos 2023 m. gruodžio 31 d. eilutėse nurodytos sumos yra padidintos: „Nebaigta statyba ir išankstiniai mokėjimai“ 24,9 tūkst. Eur, „Finansavimo sumos“ iš valstybės biudžeto 0,8 tūkst. Eur, „Finansavimo sumos“ iš ES 2,8 tūkst. Eur bei „Sukauptas perviršis ar deficit“ 21,3 tūkst. Eur.

1.3. Veiklos ataskaitos vertinimas

Savivaldybės veiklos ataskaitoje pateiktos informacijos vertinimą atlikome vadovaudamiesi 2720-ojo TAAIS „Auditoriaus atsakomybė, susijusi su kita informacija“ reikalavimais ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 16 str. 4 d. reikalavimais. Atlikdami metinių ataskaitų rinkinio auditą perskaitėme informaciją, pateiktą šioje ataskaitoje, ir įvertinome, kad joje pateikti finansiniai duomenys nėra nesuderinti su Savivaldybės metinėmis finansinėmis ir biudžeto vykdymo ataskaitomis arba kitaip reikšmingai iškraipyti.

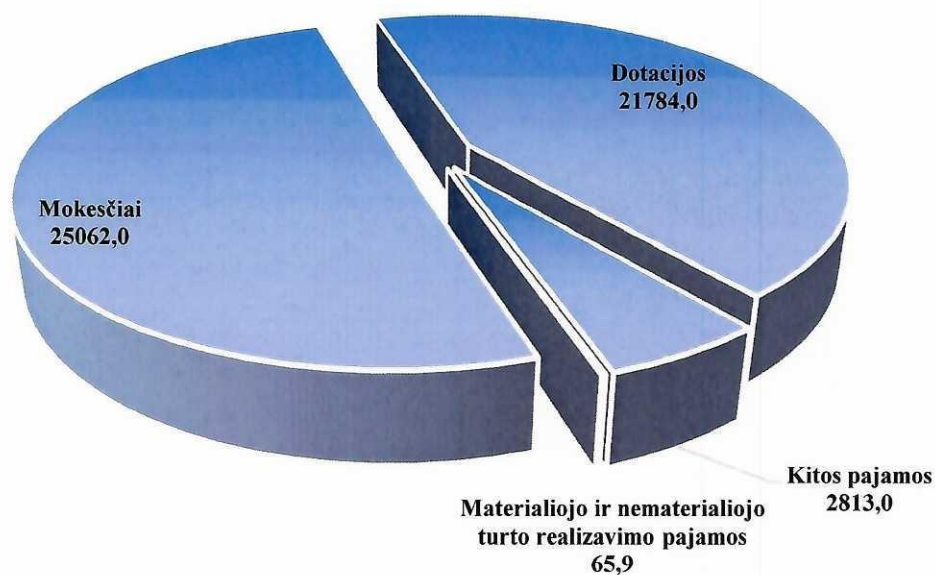
2. SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO IR KITŲ PINIGINIŲ IŠTEKLIŲ VERTINIMAS

2.1. Savivaldybės biudžeto suplanuotų pajamų gauta daugiau

Savivaldybės taryba, vadovaudamasi Vietos savivaldos, Biudžeto sandaros ir 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymais 2023 m. sausio 26 d. sprendimu Nr. T-2 patvirtino Biržų rajono savivaldybės 2023 metų biudžetą – 40 740,5 tūkst. Eur pajamų, bei paskirstė 2 019,1 tūkst. Eur metų pradžios apyvartinių lėšų likučius. Biržų rajono savivaldybės biudžetas patvirtintas laiku, kaip numatyta Biudžeto sandaros įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje, tai yra per 2 mėnesius nuo 2023 m. Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo priėmimo. Savivaldybės tarybos sprendimais 2023 metų Savivaldybės biudžeto pajamų ir išlaidų planas tikslintas šešiuose Savivaldybės tarybos posėdžiuose, pajamos padidintos 7 771,6 tūkst. Eur ir sudarė 48 512,1 tūkst. Eur. Tai atitinka Biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo 2023 m. gruodžio 31 d. ataskaitoje patikslinto biudžeto pajamų plano duomenis.

Savivaldybės 2023 metų patikslintas biudžeto pajamų planas sudarė 48 512,1 tūkst. Eur. Pajamų planas įvykdytas 102,5 proc. arba faktiškai gauta 1212,8 tūkst. Eur daugiau, t. y. 49 724,9 tūkst. Eur.

Pajamų audito apimties apribojimai, nustatyti teisės aktų: dauguma patvirtintų Savivaldybės biudžeto pajamų surenkama per Valstybinę mokesčių inspekciją, kuri nepriklauso Savivaldybės kontroliuojamiems subjektams, todėl vadovavomės tik suvestiniais duomenimis. Didžiausią 2023 m. Savivaldybės biudžeto gautų pajamų dalį sudarė mokesčiai (50,4 proc.), dotacijos sudarė 43,8 proc., kitos pajamos – 5,7 proc., materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos – 0,1 proc. (žr. 5 pav.).

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Savivaldybės 2023 metų biudžeto vykdymo ataskaitos rinkinio duomenis

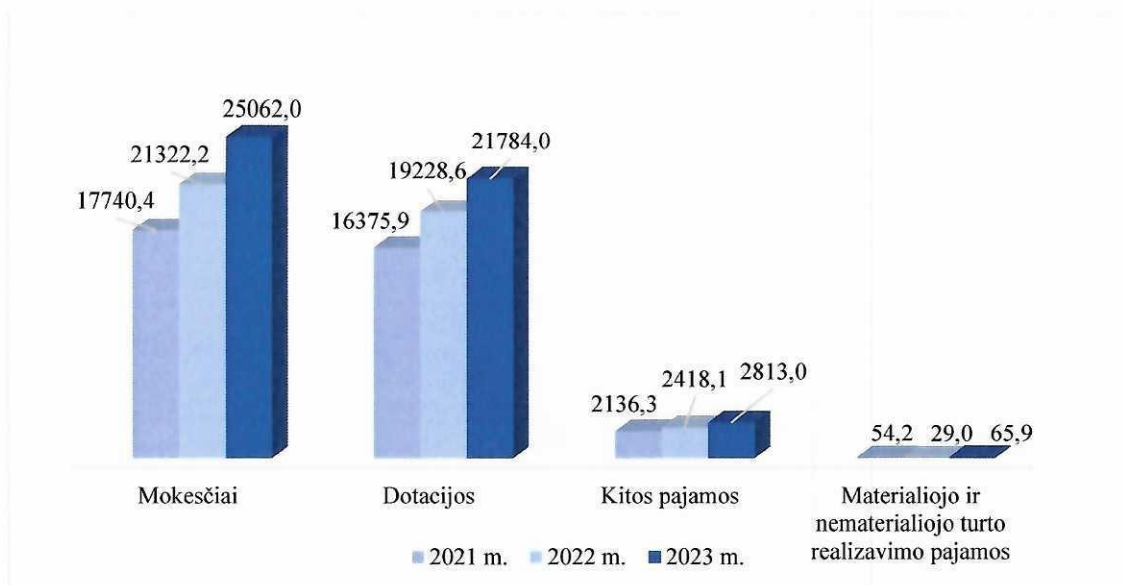
5 pav. Savivaldybės 2023 metais gautų pajamų struktūra, tūkst. Eur.

Lyginant su 2022 metais pajamos iš mokesčių padidėjo 3 739,8 tūkst. Eur (17,5 proc.), dotacijos – 2 555,4 tūkst. Eur (13,3 proc.), kitos pajamos – 394,9 tūkst. Eur (16,3 proc.), materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos sumažėjo 36,9 tūkst. Eur (127,3 proc.).

Savivaldybės biudžeto pajamų duomenys tinkamai priskirti valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ekonominei klasifikacijai ir teisingomis sumomis įtraukti į Savivaldybės administracijos Biudžeto skyriaus parengtą Savivaldybės biudžeto pajamų plano įvykdymo 2023-12-31 ataskaitą.

Savivaldybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo ataskaitos duomenimis, Savivaldybės biudžeto balansuose vyravo faktiniai perviršiai, 2023 metais pajamų perviršis sudarė 2,5 proc., pagal atskiras pajamų rūšis: mokesčių perviršis – 5,9 proc., dotacijų deficitas – 1,3 proc., kitos pajamos – 3,5 proc., materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos – 17,7 proc.

Savivaldybės biudžeto pajamų plano vykdymas 2019-2023 metų laikotarpiu buvo dinamiškas. Per trejus pastaruosius metus mokesčių, dotacijų, kitų pajamų įplaukos nuosekliai didėjo. Bendra 2023 metais į savivaldybės biudžetą gautų pajamų suma yra 6 727,0 tūkst. Eur arba 15,6 proc. didesnė, lyginant su 2022 metais (žr. 6 pav.).

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Savivaldybės 2021-2023 metų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenis

6 pav. Savivaldybės biudžeto pajamų vykdymo dinamika 2021-2023 metais, tūkst. Eur.

Savivaldybės biudžeto pajamos yra mažinamos suteiktų lengvatų suma. 2023 metais Savivaldybės tarybos sprendimais juridiniams ir fiziniams asmenims buvo suteikta lengvatų už 159,0 tūkst. Eur. Suteiktos nekilnojamojo turto mokesčio³⁷, žemės mokesčio³⁸ ir valstybinės žemės nuomos mokesčio.³⁹

Pagal 2023 m. Finansinių rodiklių įstatymo⁴⁰ 3 str. 4 p. nuostatas, atskiroms ministerijoms buvo grąžinta 89,3 tūkst. Eur dotacijų.

2.2. Savivaldybės biudžeto asignavimų panaudojimas

Savivaldybės 2023 metų biudžeto patikslintas asignavimų planas sudarė 52 191,5 tūkst. Eur, faktinės išlaidos – 51 084,5 tūkst. Eur į faktines (įvykdymo) biudžeto išlaidas yra įskaitytas Savivaldybės 2022 metų nepanaudotų biudžeto lėšų likutis – 2019,1 tūkst. Eur. 2023 metais liko nepanaudotas 2283,5 tūkst. Eur likutis.

Biudžeto asignavimų valdytojai informaciją apie panaudotus Savivaldybės biudžeto asignavimus pateikė finansų ministro nustatyta tvarka⁴¹.

Duomenys apie 2023 metais planuotus ir panaudotus biudžeto asignavimus pagal išlaidų ekonominę klasifikaciją pateikti 7 lentelėje.

³⁷ Pagal Biržų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. gruodžio 2 d. sprendimą Nr. T-299 „Dėl mokesčių lengvatų“.

³⁸ Pagal Biržų rajono savivaldybės tarybos 2022 m. balandžio 29 d. sprendimą Nr. T-219 „Dėl 2023 m. žemės mokesčio lengvatų nustatymo“.

³⁹ Pagal Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. birželio 30 d. sprendimą Nr. T-119 „Dėl 2023 m. valstybinės žemės nuomos mokesčio lengvatų“; 2023 m. lapkričio 23 d. sprendimą Nr. T-355 „Dėl valstybinės žemės nuomos mokesčio lengvatos biržų aeroklubui“; Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. gruodžio 28 d. sprendimą Nr. T-376 „Dėl valstybinės žemės nuomos mokesčio lengvatos“.

⁴⁰ LR 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybės biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2022 m. lapkričio 22 d. Nr. XIV-1556 (su pakeitimu).

⁴¹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 1K-465 „Dėl valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų žemesniojo lygio biudžeto vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

Savivaldybės biudžeto išlaidos pagal ekonominę klasifikaciją, tūkst. Eur

7 lentelė

Eil. Nr.	Išlaidų pavadinimas	Patvirtinta 2023 m.	Įvykdyta 2023 m.	Įvykdymo proc.	Įvykdymo struktūra (%)	Įvykdyta 2022 m.	Pokytis (4-7)
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Darbo užmokestis ir socialinis draudimas	22800,5	22717,0	99,6	44,5	19902,3	2814,7
2.	Prekių ir paslaugų išlaidos	8907,4	8534,7	95,8	16,7	7675,6	859,1
3.	Palūkanos	165,5	165,0	99,7	0,3	46,7	118,3
4.	Subsidijos	572,0	572,0	100,0	1,1	417,7	154,3
5.	Dotacijos	28,1	56,9	202,5	0,1	15,6	41,3
6.	Socialinės išmokos (pašalpos)	7667,6	7585,6	98,9	14,8	4866,8	2718,8
7.	Kitos išlaidos	2903,6	2574,8	88,7	5,0	1662,5	912,3
8.	Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos	8123,5	7855,2	96,7	15,4	9189,7	-1334,5
9.	Finansinio turto padidėjimo išlaidos (finansinio turto įsigijimo/ investavimo išlaidos)	182,3	182,3	100,0	0,4	0	182,3
10.	Finansinių įsipareigojimų vykdymo išlaidos (grąžintos paskolos)	841,0	841,0	100,0	1,6	781,6	59,4
Iš viso išlaidų		52191,5	51084,5	97,9	100,0	44558,5	6526,0

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Savivaldybės biudžeto išlaidų vykdymo 2023 m. gruodžio 31 d. ataskaitos duomenis

2023 m. savivaldybės biudžeto asignavimai didėjo. 2023 metais panaudota 6 526,0 tūkst. Eur asignavimų daugiau, nei 2022 metais. Didžiausia asignavimų dalis skirta darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui – 44,5 proc. Palyginus su 2022 metais, ženkliai išaugo išlaidos darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui – 2 814,7 tūkst. Eur, socialinės išmokos (pašalpos) – 2718,8 tūkst. Eur, sumažėjo materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos 1 334,5 tūkst. Eur.

2023 m. biudžete patvirtintos 6 programos, kurias iki metų pabaigos vykdė 31 asignavimų valdytojas.

Informacija apie patikslinto 2023 m. asignavimų plano vykdymą pagal programas

8 lentelė

Programos Nr.	Programos pavadinimas	Patikslintas planas, tūkst. Eur	Vykdymas, tūkst. Eur	Struktūra proc.	Nukrypimas nuo plano tūkst. Eur	Plano įvykdymo procentas
1	Ugdymo kokybės ir mokymosi aplinkos užtikrinimo	16256,4	15989,4	31,3	-267,0	98,4
2	Socialinės paramos ir sveikatos apsaugos paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimo	11669,4	11501,7	22,5	-167,7	98,6
3	Kultūros ir turizmo, sporto, jaunimo ir bendruomenių veiklos aktyvinimo	3907,9	3891,5	7,6	-16,5	99,6
4	Savivaldybės pagrindinių funkcijų vykdymo	7324,3	7089,3	13,9	-235,0	96,8
5	Aplinkos apsaugos, verslo rėmimo ir žemės ūkio plėtros	2914,1	2554,2	5,0	-359,9	87,6
6	Infrastruktūros objektų plėtros ir priežiūros	10119,3	10058,3	19,7	-61,0	99,4
Iš viso		52 191,5	51 084,5	100,0	-1 107,0	97,9

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Savivaldybės administracijos biudžeto duomenis

Didžioji Savivaldybės biudžeto asignavimų dalis skiriama Ugdymo kokybės ir mokymosi aplinkos užtikrinimo programai – 31,3 proc. visų asignavimų (žr. 8 lentelę).

2.3. Savivaldybės biudžeto rezultatas neigiamas

2023 metais Savivaldybės biudžeto asignavimų vykdymas – 50 061,2 tūkst. Eur, pajamų – 49 724,9 tūkst. Eur, t. y. asignavimai viršijo pajamas 336,3 tūkst. Eur. Savivaldybės biudžeto 2023 metų nepanaudotų lėšų likutis ataskaitinio laikotarpio pabaigoje 2 283,5 tūkst. Eur, iš jo :

Praėjusių metų nepanaudota pajamų dalis, tūkst. Eur		ES lėšų, tūkst. Eur
2086,6		196,9
Iš jo: savivaldybės biudžeto lėšų	1831,6	
kompensuotų paskolų lėšų	33,0	
programų ir kitų tikslinės paskirties lėšų	187,9	
BĮ gautų pajamų	34,1	

Palyginus su 2022 metais, ataskaitinių metų Savivaldybės nepanaudotų lėšų likutis laikotarpio pabaigoje padidėjo 11,6 proc.

2.4. Savivaldybės įsiskolinimas metų pabaigoje sumažėjo

2023 m. pabaigai Savivaldybės mokėtinos sumos sudarė 6338,7 tūkst. Eur. Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 13 straipsnio 3 dalis numato, kad Savivaldybės 2024 m. sausio 1 d. esantis įsiskolinimas (mokėtinos sumos, išskyrus sumas paskoloms grąžinti) turi būti ne didesnis už 2023 m. sausio 1 d. įsiskolinimą (mokėtinas sumas, išskyrus sumas paskoloms grąžinti). Savivaldybės įsiskolinimas (mokėtinos sumos, išskyrus sumas paskoloms grąžinti) 2024 m. sausio 1 d. sumažėjo 887,3 tūkst. Eur ((2023 m. sausio 1 d. – 1780,8 tūkst. Eur, 2024 m. sausio 1 d. – 893,5 tūkst. Eur), žr. 9 lentelę).

2023 m. gruodžio 31 d. mokėtinų sumų pokytis, tūkst. Eur

9 lentelė

Eil. Nr.	Išlaidų grupės pavadinimas	Likutis 2023-01-01	Likutis 2024-01-01	Pokytis (-/+)
1.	Darbo užmokestis ir socialinis draudimas	52,4	33,1	-19,3
2.	Prekių ir paslaugų naudojimas	341,3	263,7	-77,6
3.	Subsidijos	0,0	0,5	0,5
4.	Socialinės išmokos (pašalpos)	753,5	520,4	-233,1
5.	Kitos išlaidos	0,1	0,0	-0,1
6.	Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos	633,5	75,8	-557,7
	Iš viso	1780,8	893,5	-887,3

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal 2023 m. gruodžio 31 d. Mokėtinų sumų ataskaitos duomenis

2023 m. 783,1 tūkst. Eur išaugo finansinių įsipareigojimų vykdymo išlaidos (grąžintos skolos), kurios metų pabaigai sudarė 5 445,2 tūkst. Eur.

2.5. Savivaldybės skoliniai įsipareigojimai ir skolinimosi limitai

Savivaldybės skoliniai įsipareigojimai, skaičiuojami į skolos limitą, 2023 metų pabaigoje buvo 5 823,0 tūkst. Eur, iš jų:

- ilgalaikės paskolos – 5 445,2 tūkst. Eur;
- paskolų įsipareigojimai pagal daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą – 377,8 tūkst. Eur.

Savivaldybės skoliniai įsipareigojimai 2023 metais išaugo 835,3 tūkst. Eur. Metų pradžioje Savivaldybės skolinių įsipareigojimų likutis sudarė 4 987,7 tūkst. Eur, pabaigoje – 5 823,0 tūkst. Eur.

Savivaldybės garantijų, suteiktų dėl kontroliuojamų įmonių prisiimtų įsipareigojimų, likutis – 1 357,0 tūkst. Eur.

Savivaldybė yra suteikusi tris garantijas už 1478,4 tūkst. Eur:

- 2019 m. gruodžio 19 d. Tarybos sprendimu Nr. T-276 580,4 tūkst. Eur garantiją UAB Viešųjų investicijų plėtros agentūrai už paskolos gavėjo UAB „Biržų vandenys“ įsipareigojimus pagal sutartį.

- 2020 m. rugpjūčio 28 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-199 buvo suteikta Biržų rajono savivaldybės 375,0 tūkst. Eur ir 2021 m. lapkričio 26 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-300 – 523,0 tūkst. Eur garantija paskolai UAB Biržų autobusų parkas.

Ilgalaikių paskolų projektams vykdyti gauta 1 624,1 tūkst. Eur, grąžinta ilgalaikių paskolų 841,0 tūkst. Eur (žr. 10 lentelę).

Savivaldybės paskolų judėjimas 2023 m., tūkst. Eur

10 lentelė

Sutarties pasirašymo data ir Nr.	Bankas / lizingo bendrovė / kita	Galutinis terminas	Negrąžintas likutis (tūkst. EUR)		Paskolos pokytis (-grąžinta/+paimta)
			2023-01-01	2023-12-31	
2010-04-06 Nr. 609/SS-31	LR FM	2034-03-15	337,5	309,4	-28,1
2011-12-06 Nr. 757/SS-124	LR FM	2035-12-01	364,3	336,3	-28,0
2014-03-31 IS-30/SS-25	LR FM	2035-12-01	195,7	180,7	-15,0
2015-11-25 Nr. KS-2015-101781-25/SRV-246	AB Šiaulių bankas	2025-11-24	1102,9	735,2	-367,7
2015-11-25 Nr. KS-2015-101781-25/SRV-246	AB Šiaulių bankas	2025-11-24	484,1	322,7	-161,4
2021-12-16 Nr. 2021018523/SRV-494	AB SEB bankas	2028-12-16	768,0	640,0	-128,0
2022-08-19 Nr. 2022012460/SRV-320	AB SEB bankas	2029-08-16	1409,6	1297,2	0,4 -112,8
2023-11-29 Nr. 2023017021/SRV-432	AB SEB bankas	2030-11-28		1623,7	1623,7
Iš viso			4662,1	5445,2	783,1

Šaltinis: Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba pagal Savivaldybės administracijos biudžeto duomenis.

Savivaldybės skolos ataskaitų duomenys apie Savivaldybės skolinių įsipareigojimų, garantijų bei paskolų dydį yra teisingi.

Vadovaujantis 2023 metų Finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo⁴² 13 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatomis, savivaldybių skolos limitas yra 60 proc. nuo šio įstatymo 5 priede nurodytų prognozuojamų savivaldybės biudžeto pajamų iš gyventojų pajamų mokesčio ir 2022 metų savivaldybės biudžeto gautų pajamų, išskyrus pajamas iš gyventojų pajamų mokesčio ir valstybės biudžeto dotacijas, sumos. Minėtame 5 priede nurodytos prognozuojamos Biržų rajono savivaldybės biudžeto pajamos – 20 730,0 tūkst. Eur. Savivaldybės 2022 m. gautos pajamos (be gyventojų pajamų mokesčio ir valstybės biudžeto dotacijų) – 3 897,4 tūkst. Eur. Todėl bazinė suma, nuo kurios skaičiuojamas Savivaldybės skolos limitas, yra 24 627,4 tūkst. Eur.

Savivaldybės priimti įsipareigojimai pagal garantijas dėl savivaldybės valdomų įmonių prisiimtų, bet dar neįvykdytų įsipareigojimų grąžinti kreditoriams lėšas pagal paskolų sutartis, finansinės nuomos (lizingo) sutartis, kitus įsipareigojamuosius skolos dokumentus negali viršyti 2 462,7 tūkst. Eur (10 procentų nuo bazinės sumos).

Savivaldybė 2023 metais skolinosi, neviršydamą Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytą savivaldybės skolos, skolinimosi ir garantijų limitų. Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje Savivaldybės skolos limitas siekė 23,6 proc., garantijų – 5,5 proc.

3. SAVIVALDYBĖS LĖŠŲ IR TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JAIS ATITIKTIES VERTINIMAS

Vidaus kontrolė, įskaitant finansų kontrolę, turi užtikrinti, kad įstaigų veikla būtų vykdoma įstatymų, kitų teisės aktų nustatyta tvarka, Savivaldybės turtas bei įsipareigojimai tretiesiems asmenims būtų apsaugoti nuo sukčiavimo, iššvaistymo, pasisavinimo, neteisėto valdymo ir kitų neteisėtų veikų, būtų laikomasi patikimo finansų valdymo principų, o informacija apie įstaigos finansinę ir kitą veiklą būtų gaunama laiku ir teisinga, bei būtų naudojama tikslios ir patikimos finansinės atskaitomybės sudarymui.

Vertindami Savivaldybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais atitiktį ir jų naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams, nustatėme atvejus kai nesutvarkyti turto valdymo dokumentai, informacija apie turto valdymą neužregistruota privalomuose registruose, netinkamai atliekama inventORIZACIJA, vykdančieji viešuosius pirkimus ir nustatant bei apskaičiuojant darbo užmokesčių padarytos klaidos bei kt.

3.1. Nepakankama darbo laiko ir darbo užmokesčio apskaitos kontrolė

Atliekant audito procedūras darbo užmokesčio srityje, atskleisti dalykai, susiję su Savivaldybės tarybos narių, dirbančių Savivaldybės įstaigose, darbo laiko apskaita.

Vietos savivaldos įstatyme⁴³ nustatyta, kad Savivaldybės tarybos, komitetų, komisijų posėdžių laiku, taip pat kitais reglamento nustatytais atvejais savivaldybės tarybos narys atleidžiamas nuo tiesioginio darbo ar pareigų bet kurioje institucijoje, įstaigoje, įmonėje ar organizacijoje, išsaugant jam darbo vietą.

Darbo kodekso 137 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad įstatymų nustatyta tvarka darbuotojas atleidžiamas nuo pareigos dirbti išsaugant jam darbo vietą, jeigu tai būtina visuomeninėms valstybinėms, piliečio ar kitoms pareigoms vykdyti.

⁴² Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2022-11-22 Nr. XIV-1556.

⁴³ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533, 12 str. 4 d. (su vėlesniais pakeitimais).

Pastebėta, kad 14 Savivaldybės tarybos narių, dirbančių Savivaldybės įstaigose, dalyvaudami Tarybos, komitetų, nuolatinių komisijų, kolegijų, kurių narys tarybos nariai yra, posėdžiuose kaip Tarybos nariai, ne visais atvejais suderina darbo laiką savo darbovietėje. Tarybos narys kaip Savivaldybės įstaigos darbuotojas, atlikdamas Tarybos nario pareigas nevykdo jo pareigybėje nustatytų funkcijų, tačiau jam išmokamas darbo užmokestis už faktiškai nedirbtą darbo laiką (Tarybos ir komitetų, posėdžių metu). Savivaldybės įstaigose (10 įstaigų, iš jų 2 VŠĮ ir 8 biudžetinės) nepakankamai vykdoma darbo laiko apskaitos kontrolė.

13-ai Tarybos narių nustatyta atvejų, kada tuo pačiu metu Tarybos narys gavo atlygį Savivaldybės įstaigoje, kurioje jis dirba ir Tarybos nario atlygį.

Norime atkreipti dėmesį, kad Biudžetinių įstaigų įstatymo⁴⁴ 11 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad Biudžetinės įstaigos vadovas užtikrina, kad biudžetinės įstaigos veikloje būtų laikomasi įstatymų, kitų teisės aktų ir biudžetinės įstaigos nuostatų ir 1 dalies 7 punkte nurodyta, kad užtikrina racionalų ir taupų lėšų ir turto naudojimą, biudžetinės įstaigos veiksmingos vidaus kontrolės sistemos sukūrimą, jos veikimą ir tobulinimą.

Savivaldybės administracija atlieka Savivaldybės tarybos posėdžių sekretoriaus (-ių), mero, tarybos narių ir savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos finansinį, ūkinį ir materialinį aptarnavimą⁴⁵.

Atliekant audito procedūras nustatyti neatitikimai Savivaldybės tarybos narių darbo užmokesčio srityje Savivaldybės administracijoje:

1) pateikti Savivaldybės administracijos duomenys „Suvestinė informacija apie ataskaitinį mėnesį (metai, mėnuo) įvykusių ir praleistų Tarybos, komitetų, nuolatinių komisijų ir kolegijos, kurių narys Tarybos narys yra, posėdžių skaičių“ ne visada tikslūs, o forma neatitinka nustatytos Biržų rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamento⁴⁶.

2) keturiais atvejais neteisingai paskaičiuotas ir išmokėtas Tarybos nariams atlyginimas.

3.2. Neatitiktys skiriant ir apskaitant darbo laiką, užmokestį ir kitas išmokas

Valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sąlygos ir dydžiai, priemonių, premijų ir materialinių pašalpų mokėjimo sąlygos, darbuotojų pareigybių lygiai ir grupės nustatytos įstaigų Darbo apmokėjimo sistemoje, Darbo tvarkos taisyklėse ir Darbuotojų darbo apmokėjimo nuostatuose.

Audito metu vertinę vidaus kontrolės aplinką bei atlikę audito procedūras darbo užmokesčio srityje, nustatėme, kad kai kuriose įstaigose ne visais atvejais tinkamai įforminami dokumentai, susiję su darbo santykiais, bei apskaitomas darbo užmokestis.

Nustatyta atvejų, kada:

- ✓ neteisingai paskaičiuojamas darbo užmokestis už pareiginės algos pastoviosios dalies dydžio priemonę, už papildomą darbo krūvį (Biržų „Atžalyno“ pagrindinė mokykla, Biržų „Aušros“ pagrindinė mokykla);
- ✓ neteisingai paskaičiuojamas darbo užmokestis už padidintą pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientą (Biržų r. Vabalninko Balio Sruogos gimnazija);
- ✓ neteisingai nustatomas pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientas (Biržų „Aušros“ pagrindinė mokykla, Biržų Kaštonų pagrindinė mokykla);

⁴⁴ Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas 1995 m. gruodžio 5 d. Nr. I-1113 (su vėlesniais pakeitimais).

⁴⁵ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo, 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533, 33 straipsnio 3 dalies 7 punktą.

⁴⁶ Biržų rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamento, patvirtinto Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. kovo 30 d. sprendimu Nr. T-130, 4 priedas „Suvestinė informacija apie ataskaitinį mėnesį (metai, mėnuo) įvykusių ir praleistų tarybos, komitetų, nuolatinių komisijų ir kolegijos, kurių narys tarybos narys yra, posėdžių skaičių“.

- ✓ įsakymais skiriama priemoka, nenurodant už kokį papildomą darbo krūvį arba už kokius konkrečius darbus skiriama priemoka (Biržų „Aušros“ pagrindinė mokykla);
- ✓ neteisingai paskaičiuojama išmoka už pirmąsias dvi ligos dienas (Biržų „Atžalyno“ pagrindinė mokykla, Biržų „Aušros“ pagrindinė mokykla);
- ✓ netinkamai suforminami dokumentai dėl ypač svarbių vienkartinį užduočių atlikimo arba įvertintos darbuotojų veiklos, už kurias buvo išmokėtos premijos (Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokykla);
- ✓ dėl neteisingai atliktų darbo užmokesčio skaičiavimų, atitinkamai neteisingai apskaičiuojami atostoginiai bei su darbo užmokesčiu susiję mokesčiai;
- ✓ dėl neteisingai sudarytos darbo sutarties rūšies, neteisingai apskaičiuotas už darbuotoją mokamas valstybinis socialinis draudimas, ir pervedamos įmokos į valstybinio socialinio draudimo fondo valdybą (Biržų „Aušros“ pagrindinė mokykla);
- ✓ darbo apmokėjimo tvarkos aprašo prieduose nustatyti pastovios dalies koeficientai neatitinka Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo prieduose nustatytų pastovios dalies koeficientų (Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokykla).

3.3. Nustatyta atvejų, kada įstaigų vadovai nesilaiko teisės aktų reikalavimų

1. Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos direktorius per dokumentų valdymo sistemą „Avilys“ (toliau – Sistema) 2021 m. rugsėjo 10 d. pateikė raštą⁴⁷, adresuotą Biržų rajono savivaldybės merui, apie nusišalinimą, kai yra sprendžiami su jo sutuoktine susiję darbiniai klausimai (darbo krūvis, apmokėjimas ir kt.), bei nurodant, kad šiuos klausimus sprendžia direktoriaus pavaduotoja ugdymui. Raštas Sistemoje neužregistruotas, Biržų rajono savivaldybės mero potvarkis dėl nusišalinimo neparengtas (tik suderintas su Biržų rajono savivaldybės Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vedėju). Tačiau vadovas priėmė tiesiogiai su sutuoktinės darbo eiga jo vadovaujamoje įstaigoje susijusius sprendimus, veikė interesų konflikto situacijoje ir nuo šių veiksmų nenusišalindamas pažeidė Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto bei 11 straipsnio 1, 2 ir 4 dalių nuostatas.

2. Savivaldybės tarybos⁴⁸ patvirtintame Biržų rajono savivaldybės biudžetinių įstaigų vadovų darbo apmokėjimo sistemos IV skyriuje „Mokyklų vadovų papildomas darbas“ 20 punkte numatyta, kad Mokyklos vadovas, pageidaujantis dirbti papildomą pedagogo darbą jo vadovaujamoje įstaigoje, atsiradus būtinybei ugdymo proceso metu Savivaldybės merui turi pateikti motyvuotą prašymą leisti laisvu nuo pagrindinės darbo funkcijos atlikimo laiku dirbti papildomą pedagogo darbą. Pastebėta, kad Biržų „Saulės“ gimnazijos direktoriaus įsakymu⁴⁹ (įsakymas įpareigotas pasirašyti direktoriaus pavaduotojai ugdymui)⁵⁰ pavesta išmokėti 1005,42 Eur už pagrindinės sesijos valstybinių brandos egzaminų kandidatų darbų vertinimą. Gimnazijos direktorius nesikreipė į Savivaldybės Merą ir nepateikė motyvuoto prašymo leisti laisvu nuo pagrindinės darbo funkcijos atlikimo laiku dirbti papildomą darbą, šiuo atveju vertinti pagrindinės sesijos valstybinių brandos egzaminų kandidatų darbus.

⁴⁷ Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos direktoriaus 2021 m. rugsėjo 10 d. raštas „Informavimas apie nusišalinimą“.

⁴⁸ Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugpjūčio 25 d. sprendimas Nr. T-266 „Dėl Biržų rajono savivaldybės tarybos 2020 m. gruodžio 4 d. sprendimo Nr. T-279 „Dėl Biržų rajono savivaldybės biudžetinių įstaigų vadovų darbo apmokėjimo sistemos patvirtinimo“ pakeitimo.“

⁴⁹ Biržų „Saulės“ gimnazijos direktoriaus 2023 m. rugpjūčio 24 d. įsakymas Nr. P-130 „Dėl sumokėjimo už pagrindinės sesijos valstybinių brandos egzaminų kandidatų darbų vertinimą“.

⁵⁰ Biržų „Saulės“ gimnazijos direktoriaus 2023 m. rugpjūčio 24 d. įsakymas Nr. V-150 „Dėl įpareigojimo pasirašyti“.

3.4. Neteisingai skaičiuojamos papildomos atostogos

Papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos aprašo 2.1 punkte⁵¹ nurodyta, kad papildomos atostogos suteikiamos už ilgalaikį nepertraukiamąjį darbą pas tą patį darbdavį – darbuotojams, turintiems ilgesnį kaip 10 metų nepertraukiamąjį darbo stažą pas tą patį darbdavį, – 3 darbo dienos, už kiekvienų paskesnių 5 metų nepertraukiamąjį darbo stažą pas tą patį darbdavį – viena darbo diena. Į ilgalaikį nepertraukiamąjį darbo pas tą patį darbdavį stažą, už kurį suteikiamos papildomos atostogos, įskaitomas faktiškai dirbtas laikas pas tą patį darbdavį ir kiti laikotarpiai, nurodyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 127 straipsnio 4 dalyje.“

Atsižvelgdami į nustatytą riziką, kad įstaigos skirtingai taiko minėtų teisės aktų nuostatas, patikrinome Įstaigų darbuotojų, kuriems suteikiamos papildomos atostogos 2023-12-31 duomenimis.

Pastebėta, kad 8 įstaigos (Savivaldybės administracija, Biržų rajono savivaldybės Jurgio Bielinio viešoji biblioteka, Biržų „Saulės“ gimnazija, Biržų kultūros centras, Biržų Vlodo Jakubėno muzikos mokykla, Biržų mokykla-darželis „Vyturėlis“, Biržų rajono sporto centras, Biržų r. Vabalninko Balio Sruogos gimnazija) neteisingai skaičiuoja papildomas atostogas už nepertraukiamąjį darbo stažą pas tą patį darbdavį, nes įskaičiuojamas jo vaiko priežiūros atostogų laikotarpis, tai prieštarauja Papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos aprašo nuostatoms. Įstaigos, kuriose nustatyti neatitikimai.

3.5. Nesutvarkyti turto valdymo dokumentai

Valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausantis registruotinas turtas teisės aktų nustatyta tvarka turi būti registruojamas viešuosiuose registruose⁵², o Nekilnojamojo turto registre turi būti registruojami nekilnojamieji daiktai (žemės sklypai, statiniai, butai daugiabučiuose namuose, patalpos), jeigu jie Nekilnojamojo turto kadastro įstatymo nustatyta tvarka yra suformuoti kaip atskiri nekilnojamojo turto objektai ir jiems suteiktas unikalus numeris ir daiktinės teisės į nekilnojamąjį daiktą⁵³.

3.5.1. Nesutvarkyti valstybinės žemės sklypų (jų dalių), reikalingų valdomų pastatų eksploatavimui, valdymo dokumentai

Savivaldybė turi spręsti valstybinės žemės po Savivaldybės NT objektais suformavimo ir įteisinimo klausimą, inicijuoti valstybinės žemės sklypų, kurių reikia Savivaldybės nekilnojamojo turto (pastatams, pastatų dalims) eksploatuoti, suformavimą ir ribų apibrėžimą. Vis dar nustatome atvejų, kada nėra sutvarkyti naudojamų valstybinės žemės sklypų ar jų dalių dokumentai, kuriuose yra Savivaldybės (socialiniai) būstai, pavyzdžiui:

Biržai, Kęstučio 41, Pastatas - Gyvenamas namas, unikalus daikto numeris: 3692-5000-5011;

Biržai, Kęstučio 44, Pastatas - Gyvenamas namas, unikalus daikto numeris: 3694-0001-0017;

Biržai, Medelyno g. 24; Pastatas - Gyvenamasis namas, unikalus daikto numeris: 3697-5032-1016.

⁵¹ Papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017-06-21 nutarimu Nr. 496, 2.1 punktas.

⁵² Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 16 str. 4 d.

⁵³ Nekilnojamojo turto registro įstatymo 9 str. ir 11 str.

3.5.2. Vis dar nustatoma turto, kurio nuosavybės teisė, Registrų centro duomenimis priklauso Biržų rajono savivaldybės tarybai

Teisingumo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1R-421 „Dėl savivaldybių tarybų duomenų tvarkymo Juridinių asmenų registre“ nustatyta, kad iš Juridinių asmenų registro išbraukiami Juridinių asmenų registro objektai – savivaldybių tarybos, nurodant juridinio asmens savininką ar akcininką (dalyvį) vietoj juridinio asmens savivaldybės tarybos ir jos juridinio asmens kodo įrašant atitinkamą savivaldybę ir nurodant jos klasifikatoriaus kodą. Teisingumo ministerijos rašte⁵⁴ nurodoma „Siekiant pakeisti Nekilnojamojo turto registrų įrašų duomenis, nurodant, kad nekilnojamojo daikto savininkas yra savivaldybė, o ne savivaldybės taryba, valstybės įmonei registrų centras turi būti pateiktas prašymas. Prašymą Nekilnojamojo turto registro tvarkytojui gali paduoti savivaldybės administracijos direktorius arba jo įgaliotas asmuo“. Registrų centro duomenimis 15-ai statinių nuosavybės teisė įregistruota Savivaldybės tarybai:

1. Statiniai Biržai, Astravo g.;
2. Žemės sklypas su statiniais Biržai, Kęstučio g. 23;
3. Patalpos/butai Biržai, Kęstučio g. 41-8;
4. Statiniai Biržai, Malūno g. 9;
5. Statiniai Biržai, Medelyno g. 24;
6. Statiniai Biržai, Vėjo g. 19;
7. Statiniai Biržai, Vėjo g. 28;
8. Patalpos/butai Biržai, Vytauto g. 114 K2-26;
9. Statiniai Biržų r. sav., Nemunėlio Radviliškio sen., Suosto k.;
10. Statiniai Biržų r. sav., Pačeriaukštės sen., Pačeriaukštės I k., Mokyklos g. 3;
11. Statiniai Biržų r. sav., Papilio sen., Kvetkų k., Pakluonės g. 24;
12. Statiniai Biržų r. sav., Papilys;
13. Statiniai Biržų r. sav., Parovėjos sen., Užušilių k., Šilo g. 39;
14. Statiniai Biržų r. sav., Vabalninkas, K. Šakenio g. 3;
15. Statiniai Biržų r. sav., Biržų r. sav. teritorija.

3.5.3. Neišspręstas žemės nuomos sutarčių klausimas

Vis dar nesutvarkytos Nacionalinės žemės tarnybos su Savivaldybės administracija sudarytos valstybinės žemės nuomos sutartys, kuriose nustatytas žemės nuomos mokesčio dydis. Savivaldybė žemės nuomos mokesčio nemoka, kadangi biudžetinės įstaigos nuo valstybinės žemės nuomos mokesčio kasmet yra atleidžiamos⁵⁵:

1. 2013-05-07 Nr. 21SŽN-(14.21.62.)-30 Malūno g. 16, Biržai;
2. 2011-09-14 Nr. 21SŽN-724 Vėjo g. 26B, Biržai;
3. 2008-10-24 Nr. 266/SRV-76 Tarybų g. 3, Biržai;
4. 2007-10-12 Nr. 251/SRV-21 Vabalninko g. 3, Biržai;
5. 2014-03-12 Nr. 21 SŽN-(14.21.62.)-22/SRV-24, Rotušės g. 21, Biržai.

3.5.4. Trūkumai pateikiant duomenis Nekilnojamojo turto registrai

Nekilnojamojo turto registro įstatymas⁵⁶ nustato, kad NTR objektas – turto patikėjimo teisė.

⁵⁴ 2006-08-08 Teisingumo ministerijos raštas Nr. (1.18)-7R-5228 „Dėl duomenų pateikimo nekilnojamojo turto registre“.

⁵⁵ Pagal Biržų rajono savivaldybės tarybos 2022 m. balandžio 29 d. sprendimą Nr. T-119 „Dėl 2022 m. valstybinės žemės nuomos mokesčio lengvatų“.

⁵⁶ Nekilnojamojo turto registro įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 3 punktas.

Patikrinus Savivaldybės administracijos pateiktą informaciją apie naudojamą ilgalaikį turtą veikloje, nustatyta, kad yra neužregistruoto nekilnojamojo turto registre patikėjimo teise valdomo Savivaldybės administracijos nekilnojamojo turto:

1. Administracijos apskaitoje apskaitomas turtas (sąskaitose 12021/12022 „Pastatai“):
 - „Gyvenamas namas Biržų g. 7, Nem. Radviliškis“, inventorinis Nr. 12121006, Unik. Nr. 4400-7009-9012, turto vertė 2180 Eur, nusidėvėjimo vertė 2180 Eur, likutinė vertė 0 Eur;
 - „Ūkinis pastatas Biržų g. 7, Nem. Radviliškis“, inventorinis Nr. 12121005, Unik. Nr. 4400-5815-9322, turto vertė 136 Eur, nusidėvėjimo vertė 136 Eur, likutinė vertė 0 Eur;
2. Administracijos apskaitoje apskaitomas turtas (sąskaitoje 1211 „Kiti statiniai“):
 - „Daugiafunkcė aikštelė su aptvėrimu ir pėsčiųjų taku Medeikiai Biržų g. 39“, inventorinis Nr. 01902994, Unik. Nr. 4400-5235-4935, turto vertė 144067,78 Eur, nusidėvėjimo vertė 43220,46 Eur, likutinė vertė 100847,32 Eur;
 - „Sporto aikštynas Papilio mstl. Vilties g. 1“, inventorinis Nr. 01902995, Unik. Nr. 4400-5253-1409, turto vertė 106794,71 Eur, nusidėvėjimo vertė 32038,3 Eur, likutinė vertė 74756,41 Eur;
3. Administracijos apskaitoje apskaitomas turtas (sąskaitoje 1203 „Infrastruktūros statiniai“) „Lietaus nuotekų šalinimo tinklai Papilio mstl. Vilties g. 1“, inventorinis Nr. 01903112, Unik. Nr. 4400-5253-1385, turto vertė 30855,92 Eur, nusidėvėjimo vertė 8899,44 Eur, likutinė vertė 21956,48 Eur.

3.5.5. Vis dar neperduoti vandentiekio, nuotekų ir paviršinių nuotekų tinklai

Vis dar neperduotas turtas UAB „Biržų vandenys“ valdyti teisės aktų nustatyta tvarka. Savivaldybės administracija nėra perdavusi vandentiekio, nuotekų ir paviršinių nuotekų tinklų, kuriuos naudoja UAB „Biržų vandenys“. 2023 m. gruodžio 31 d. duomenimis šio turto likutinė vertė 1 431,9 tūkst. Eur, iš jų vandentiekio tinklai – 734,2 tūkst. Eur, nuotekų – 240,6 tūkst. Eur ir lietaus nuotekų tinklai – 457,1 tūkst. Eur.

3.5.6. Vis dar didelė dalis vietinės reikšmės keliams (gatvėms) nėra atlikti kadastriniai matavimai ir teisiškai įregistruoti

Ankstesnių metų Biržų rajono savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių ataskaitose Kontrolės ir audito tarnyba pateikė pastebėjimą, kad ne visiems vietinės reikšmės keliams (gatvėms) atlikti kadastriniai matavimai ir ne visi keliai (gatvės) teisiškai įregistruoti.

3.6. Kiti pastebėjimai

Dėl parduoto turto, viešame aukcione parduodamo Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto ir kitų nekilnojamųjų daiktų sąrašas⁵⁷, tikslintinas.

Mero įgaliojimas – sudaryti ir teikti savivaldybės metinių ataskaitų rinkinį.⁵⁸ Biržų rajono savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų grupių 2023 metų finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sąrašas patvirtintas ne Savivaldybės mero potvarkiu, o 2023 m. spalio 11 d. administracijos direktoriaus įsakymu Nr. A-647.

Biržų rajono savivaldybės administracija 2023 m. rugpjūčio 25 d. vadovaujasi Tarybos patvirtintu Piniginės socialinės paramos teikimo nepasiturintiems Biržų rajono savivaldybės

⁵⁷ Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. T-148 „Dėl viešame aukcione parduodamo Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto ir kitų nekilnojamųjų daiktų sąrašo patvirtinimo“ (2022-11-25 Nr. T-273 nauja redakcija).

⁵⁸ Vietos savivaldos įstatymo 27 straipsnio 2 dalies 1 punktas.

gyventojams tvarkos aprašu.⁵⁹ Pastebėta, kad minėtas tvarkos aprašas neatitinka Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo reikalavimų.

4. VEIKLOS PAŽANGA

Apie audito metu nustatytas kitas klaidas, neatitiktis, teisės aktų pažeidimus Savivaldybės administracijos direktorius, konsoliduojamųjų subjektų vadovai buvo informuoti Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos raštais, žodžiu, elektroniniu paštu, kuriuose mes taip pat pateikėme rekomendacijas nustatytiems trūkumams šalinti ir apskaitos kontrolei gerinti (žr. ataskaitos 3 priedas). Ypač didelis pokytis padarytas dėl kelių (gatvių) apskaitos, jų teisinio registravimo bei nebaigtos statybos apskaitos, kada turtas iš nebaigtos statybos perkeliamas į atitinkamus nekilnojamojo turto straipsnius, pradėtas skaičiuoti nusidėvėjimas.

Savivaldybės kontrolierė

Žaneta Eriksonienė

Vyriausioji patarėja

Stasė Čeponienė

⁵⁹ Biržų rajono savivaldybės tarybos 2023 m. rugpjūčio 25 d. sprendimas Nr. T-260 „Dėl Piniginės socialinės paramos teikimo nepasiturintiems Biržų rajono savivaldybės gyventojams tvarkos aprašo patvirtinimo“.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Savivaldybės administracijai

Eil. Nr.	Rekomendacija	Priemonės ir veiksmai rekomendacijai įgyvendinti	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)	Už rekomendacijos įgyvendinimą atsakingas darbuotojas
1.	Atnaujinti biudžeto lėšų naudojimo finansavimo sutartis, su Viešosiomis įstaigomis laikantis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių reikalavimų, bei sutartyje numatytas sumas suplanuoti Biržų rajono savivaldybės strateginiame plane ir metiniame Biudžete (ataskaitos 1.1 p.).	Bus peržiūrima VŠĮ Biržų rajono socialinių paslaugų centro finansavimo sutartis ir daromas sutarties pakeitimas (susitarimas) papildant trūkstamais punktais	2024-10-31	Socialinės paramos skyriaus vedėja
2.	Laikantis teisės aktų reikalavimų Savivaldybės administracijos ilgalaikio turto apskaitoje esantį turtą, kurio pradinė įsigijimo vertė 1 Eur, įvertinti tikrąja verte (ataskaitos 1.2.3 p.).	Dauggirių buvusios dvaro sodybos pastatų įvertinimas tikrąja verte bus atliktas gavus Mero potvarkį įkainoti juos nekilnojamojo daikto kadastrinių matavimų bylose nurodyta vidutine rinkos verte. Kelių / gatvių įkainojimas tikrąja verte apskaitoje bus atliktas, kai bus parengtos kelių kadastro bylos ir Mero potvarkis įkainoti juos nekilnojamojo daikto kadastrinių matavimų bylose nurodyta vidutine rinkos verte.	2024-12-31 2025-12-31	Buhalterinės apskaitos skyriaus išlaidų apskaitos buhalterė
3.	Vadovaujantis 12-ojo VSAFAS nuostatomis ir Finansų ministerijos išaiškinimu, sutvarkyti Savivaldybės administracijos apskaitoje visiems keliams ir gatvėms įsigijimo finansavimo šaltinius (ataskaitos 1.2.4 p.).	Peržiūrėti kelių ir gatvių sąrašą pagal perdavimo-priėmimo aktus, atlikti kelių / gatvių finansavimo šaltinio keitimą, jei apskaitoje jis nurodytas ne Valstybės finansavimo šaltinis.	2025-06-30	Buhalterinės apskaitos skyriaus išlaidų apskaitos buhalterė

4.	Savivaldybės administracijos melioracijos statinių apskaitą tvarkyti laikantis Melioruotos žemės ir melioracijos statinių apskaitos taisyklių nuostatomis. Visiems melioracijos statiniams nusidėvėjimą skaičiuoti taip, kad parodytų teisingą ir tikrą turto vienetų likutinę vertę (ataskaitos 1.2.5 p.).	Išanalizuoti Melioruotos žemės ir melioracijos statinių turto korteles. Sukurti atskiras melioracijos statinių (tiltų) ilgalaikio turto korteles pagal Žemės ūkio skyriaus pateiktą tiltų sąrašą su jų vertėmis.	Apskaitoje duomenys bus sutvarkyti per 6 mėn. gavus reikalingus dokumentus iš atsakingų asmenų	Buhalterinės apskaitos skyriaus išlaidų apskaitos buhalterė
5.	Sutvarkyti turtą Registrų centre, įregistruotą Biržų rajono savivaldybės tarybos nuosavybe, bei Nekilnojamojo turto registre užregistruoti patikėjimo teise visą nekilnojamąjį turtą (ataskaitos 3.5.2 p.).	Patikėjimo teisei į Savivaldybės turtą įregistruoti parengti Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimų projektus dėl savivaldybės turto perdavimo patikėjimo teise valdyti, naudoti ir juo disponuoti. Priėmus Savivaldybės tarybos sprendimus, parengti Savivaldybės turto, perduodamo valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise perdavimo ir priėmimo aktus. Pagal Savivaldybės turto, perduodamo valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise perdavimo ir priėmimo aktus įregistruoti turto patikėjimo teise Nekilnojamojo turto registre.	2025-11-30 2025-12-31	Strateginio planavimo ir turto valdymo skyriaus vyr. specialistė Strateginio planavimo ir turto valdymo skyriaus vyr. specialistė
6.	Patikslinti viešame aukcione parduodamo Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto ir kitų nekilnojamųjų daiktų sąrašą (ataskaitos 3.6. p.).	Parengti Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimo „Dėl Biržų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. birželio 30 d. sprendimo Nr. T-148 „Dėl viešame aukcione parduodamo Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto ir kitų nekilnojamųjų daiktų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą	2024-08-31	Strateginio planavimo ir turto valdymo skyriaus vyr. specialistė
7.	Biržų rajono savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sąrašą tvirtinti Mero potvarkiu (ataskaitos 3.6. p.).	Savivaldybės Mero potvarkiu bus patvirtintas Savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų ir šių subjektų kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų sąrašas.	2024-10-31	Biudžeto skyriaus vyr. specialistė

8.	Patikslinti Piniginės socialinės paramos teikimo nepasiturintiems Biržų rajono savivaldybės gyventojams tvarkos aprašą (ataskaitos 3.6. p.).	Patikslinsime Piniginės socialinės paramos teikimo nepasiturintiems Biržų rajono savivaldybės gyventojams tvarkos aprašą pagal Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymą.	2024-09-30	Socialinės paramos skyriaus vyr. specialistė
----	--	---	------------	--

Plano sudarymo paaiškinimas:

1–2 lentelės stulpelius užpildo Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos darbuotojai, atlikę auditą;
 3–5 lentelės stulpelius užpildo subjekto, kuriam pateikta rekomendacija, atsakingas atstovas.

Audito ataskaitos „2023 metų Biržų rajono savivaldybės metinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo finansinis auditas“
priedas Nr. 1

Santrumpos ir sąvokos

Savivaldybės administracija – Biržų rajono savivaldybės administracija.

IMT - Ilgalaikis materialusis turtas.

MFAR – Metinis finansinių ataskaitų rinkinys.

MBVAR – Metinis biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys.

TAS – Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti tarptautiniai audito standartai.

TAAIS – Tarptautiniai aukščiausiųjų audito institucijų standartai.

VSS – Viešojo sektoriaus subjektas.

VSAKIS – Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinė sistema.

VSAFAS – Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartai.

Audito ataskaitos „2023 metų Biržų rajono savivaldybės metinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo finansinis auditas“
priedas Nr. 2

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audituojamas 2023 metų Biržų rajono savivaldybės ataskaitų rinkinys:

2023 metų finansinių ataskaitų rinkinys:

- 1) finansinės būklės ataskaita;
- 2) veiklos rezultatų ataskaita;
- 3) pinigų srautų ataskaita;
- 4) grynojo turto pokyčių ataskaita;
- 5) finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas.

2023 metų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys:

- 1) savivaldybės biudžeto pajamų vykdymo ataskaita;
- 2) savivaldybės biudžeto išlaidų vykdymo ataskaita;
- 3) savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų aiškinamasis raštas.

Savivaldybės veiklos ataskaita.

Pavaldžios, kontroliuojamos ir (ar) konsoliduojamos įstaigos:

2023 metų finansinių ataskaitų rinkinyje pateikta 27 VSS sukonsoliduoti duomenys apie finansinę būklę, veiklos rezultatus, grynojo turto pokyčius ir pinigų srautus. Iš jų: 22 kontroliuojamos biudžetinės įstaigos, 1 administruojamas išteklų fondas, 4 kontroliuojamos viešosios įstaigos, priskiriamos prie viešojo sektoriaus subjektų;

Taip pat šiame ataskaitų rinkinyje yra įtrauktas finansinis turtas, kurį sudaro Savivaldybei priklausantis šių bendrovių nuosavas kapitalas:

- 1) 1 valstybės įmonė, kurioje viešojo sektoriaus subjektas įgyvendina įmonės savininko teises ir pareigas;
- 2) 5 kontroliuojamos akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės;
- 3) 1 asocijuotasis subjektas;
- 4) 1 kitas subjektas.

2023 metų Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje pateikta 31 asignavimų valdytojo duomenys (detalus konsoliduojamų VSS sąrašas pateikiamas 4 priede).

Auditui taikytas reikšmingumas:

Reikšmingu dalyku 2023 metų finansinių ataskaitų rinkinyje yra laikomas iškraipymas ar jų visuma, viršijanti 1,6 proc. nuo Savivaldybės turto (107 634,0 tūkst. Eur), tai sudarė 1722,1 tūkst. Eur. Reikšmingu dalyku 2023 metų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje yra laikomas iškraipymas ar jų visuma, viršijanti 1,7 proc. nuo Savivaldybės panaudotų asignavimų (51 084,5 tūkst. Eur), tai sudarė 868,4 tūkst. Eur. Kokybiškai reikšmingais laikomi ir mažesni iškraipymai, kurie yra svarbūs informacijos vartotojui dėl jų pobūdžio, aplinkybių ar konteksto, kuriems esant jie atsirado. Kokybiškai reikšmingu dalyku yra laikomas ir svarbiausių vidaus kontrolės priemonių nebuvimas ar jų nesilaikymas.

Audito apimtys apribojimai:

Audito apimtys apribojimų nebuvo.

Auditas atliktas:

pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus⁶⁰, kurie apima tarptautinius audito standartus (TAS)⁶¹;

⁶⁰ 2000–2899-iejį TAAIS „Finansinio audito standartai“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/post/15649/> (žiūrėta 2024-05-03).

⁶¹ Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti tarptautiniai audito standartai (Lietuvos auditorių rūmų (iki 2017-02-28) ir Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo

siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų audito ir vidaus kontrolės apribojimų ir to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Audito apimtis ir metodai

2023 m. pradžios ir pabaigos turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likučiai:

2023 m. pradžioje turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis buvo iš viso 98 346,45 tūkst. Eur, pabaigoje – 107 634,03 tūkst. Eur.

2023 m. gautos pajamos ir patirtos sąnaudos:

Savivaldybė gavo 64 467,15 tūkst. Eur pajamų ir patyrė 61 457,33 tūkst. Eur sąnaudų.

2023 m. gautos įplaukos ir patirtos išlaidos:

Savivaldybė gavo 53 368,0 tūkst. Eur. įplaukų ir patyrė 51 084,5 tūkst. Eur išlaidų.

Vertintos sritys ir atliktos procedūros dėl 2023 metų ataskaitų rinkinių duomenų

Atlikus audituojamo subjekto veiklos, apskaitos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimą, nustatytos sritys, kuriose egzistuoja reikšmingo iškraipymo rizika:

- Turto srityje nustatėme riziką:
- užregistruotas ne visas/neteisingai užregistruotas turtas, dėl turto priskyrimo tinkamai grupei, amortizacijos ir nusidėvėjimo skaičiavimo, registravimo laiku apskaitoje, vertės tikslinimo, duomenų apie turtą patikimumo, muziejinių, kultūros vertybių apskaitymo teisingumo, vidaus kontrolės priemonių nesilaikymo inventorizuojant turtą. Dėl ankstesniais metais neteisingos Biologinio turto, nebaigtos statybos ir išankstinių mokėjimų, vietinės reikšmės kelių (gatvių) apskaitos.
- Įsipareigojimų srityje nustatėme riziką dėl:
Įsipareigojimų vertinimo, užregistravimo apskaitoje ir atskleidimo finansinėse ataskaitose bei vidaus kontrolės priemonių. Nesilaikymo inventorizuojant įsipareigojimus, duomenų apie įsipareigojimus patikimumo.
- Pajamų srityje nustatėme riziką dėl:
pajamų priskyrimo teisingam laikotarpiui, teisingo pagrindinės ir kitos veiklos pajamų grupavimo, duomenų apie pajamas patikimumo.
- Sąnaudų srityje nustatėme riziką dėl sąnaudų priskyrimo teisingam laikotarpiui, teisingo sąnaudų grupavimo.

Sritys, kuriose vertintas vidaus kontrolės procedūrų efektyvumas (atliktas kontrolės testavimas):

Kontrolės testų neatlikome

Sritys, kuriose atliktos pagrindinės audito procedūros (detalieji testai ir (ar) analitinės procedūros):

Grupės reikšmingos audito sritis pagal FBA:

- ILGALAIKIS TURTAS, iš jo Ilgalaikis materialusis turtas (Pastatai; Infrastruktūros statiniai; Kiti statiniai; Mašinos ir įrenginiai; Baldai, biuro įranga ir kitas ilgalaikis materialusis turtas; Kultūros ir kitos vertybės; Nebaigta statyba ir išankstiniai mokėjimai); Ilgalaikis finansinis turtas (Investicijos į kontroliuojamus ir asocijuotuosius subjektus);
- TRUMPALAIKIS TURTAS, iš jo Per vienerius metus gautinos sumos (Sukauptos gautinos sumos; Pinigai ir pinigų ekvivalentai);
- FINANSAVIMO SUMOS (Iš valstybės biudžeto; Iš Europos Sąjungos, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų; Iš kitų šaltinių).
- ĮSIPAREIGOJIMAI, iš jų Ilgalaikiai įsipareigojimai (Ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai); Trumpalaikiai įsipareigojimai (Ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalis)
- GRYNASIS TURTAS, iš jo Rezervai; Sukauptas perviršis ar deficitas.

Audito apimtis ir metodai

Grupės reikšmingos audito sritis pagal VRA:

- **PAGRINDINĖS VEIKLOS PAJAMOS**, iš jų finansavimo pajamos (Iš valstybės biudžeto; Iš ES, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų lėšų); mokesčių ir socialinių įmokų pajamos; pagrindinės veiklos kitos pajamos;
- **PAGRINDINĖS VEIKLOS SĄNAUDOS**, iš jų darbo užmokesčio ir socialinio draudimo; nusidėvėjimo ir amortizacijos; komunalinių paslaugų ir ryšių; paprastojo remonto ir eksploatavimo; sunaudotų ir parduotų atsargų savikaina; socialinių išmokų; finansavimo; kitų paslaugų.

Grupės reikšmingos audito sritis pagal MBVAR: Darbo užmokestis ir socialinis draudimas; Gyvenamųjų vietovių viešojo ūkio išlaidos; Materialiojo turto paprastojo remonto prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos; Komunalinių paslaugų įsigijimo išlaidos; Kitų prekių ir paslaugų įsigijimo išlaidos; Socialinė parama pinigais; Socialinė parama natūra; Kitos išlaidos kitiems einamiesiems tikslams; Kitos išlaidos turtui įsigyti; Negyvenamųjų pastatų įsigijimo išlaidos; Infrastruktūros ir kitų statinių įsigijimo išlaidos; Ilgalaikės paskolos (grąžintos).

Turto sritis	Subjektuose įvertinome turto inventorizacijos atlikimo tinkamumą. Taip pat atrankos būdu įvertinome turto įsigijimo, amortizacijos ir nusidėvėjimo skaičiavimo operacijų registravimą apskaitos registruose (teisinga verte, esant pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis). Įvertinome turto balansinės vertės ir finansavimo sumų likučių atitiktį.
Įsipareigojimų sritis	Atrankos būdu įvertinome įsipareigojimų ūkinių operacijų registravimą apskaitos registruose (laiku, teisinga verte, esant pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).
Pajamų sritis	Vertiname pajamų pripažinimą ir įvertinimą ir su jomis susijusių gautinų sumų registravimą (laiku, tinkama verte, esant pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).
Sąnaudų sritis	Atrankos būdu vertiname: - sąnaudų pripažinimą ir registravimą (ar tą ataskaitinį laikotarpį, kurį jos buvo patirtos, pagrįstumą, tikrumą, užregistravimą teisinga verte ir tinkamomis sąskaitų korespondencijomis); - atvaizdavimą tinkamuose ataskaitų straipsniuose.
Savivaldybės biudžeto pajamų sritis	Biudžeto pajamos (mokesčių, dotacijų ir kitos pajamos). Vertiname, ar Savivaldybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo ataskaitoje: teisingai atvaizduoti biudžeto pajamų plano duomenys; ar teisingai atvaizduotos gautų mokesčių sumos.
Savivaldybės biudžeto išlaidų sritis	Biudžeto išlaidos (darbo užmokesčio ir socialinio draudimo, Gyvenamųjų vietovių viešojo ūkio išlaidos, paprastojo remonto, komunalinių paslaugų, kitų prekių ir paslaugų, socialinių išmokų (pašalpų), kitų išlaidų einamiesiems tikslams ir turtui, ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo, išlaidos dėl finansinių įsipareigojimų vykdymo). Vertiname, ar biudžeto išlaidos priskirtos tinkamiems straipsniams.
Savivaldybės biudžeto pajamų sritis	Biudžeto pajamos (mokesčių, dotacijų ir kitos pajamos). Vertiname, ar Savivaldybės biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo ataskaitoje: teisingai atvaizduoti biudžeto pajamų plano duomenys; ar teisingai atvaizduotos gautų mokesčių sumos.
Savivaldybės biudžeto išlaidų sritis	Biudžeto išlaidos (darbo užmokesčio ir socialinio draudimo, Gyvenamųjų vietovių viešojo ūkio išlaidos, paprastojo remonto, komunalinių paslaugų, kitų prekių ir paslaugų, socialinių išmokų (pašalpų), kitų išlaidų einamiesiems tikslams ir turtui, ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo, išlaidos dėl finansinių įsipareigojimų vykdymo). Vertiname, ar biudžeto išlaidos priskirtos tinkamiems straipsniams.

Bendras ataskaitų rinkinio vertinimas:

Įvertinta:

- taikomų apskaitos metodų tinkamumas ir apskaitinių vertinimų bei susijusių vadovybės atskleidimų pagrįstumas;

Audito apimtis ir metodai

- bendras (konsoliduotųjų) finansinių ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys, įskaitant atskleidimus, ir tai, ar šiose ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų VSAFAS reikalavimus;
- bendras (konsoliduotųjų) biudžeto vykdymo ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys ir tai, ar šiose ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio pateikimo reikalavimus.

Savivaldybės veiklos ataskaitoje pateiktos informacijos vertinimas:

Savivaldybės veiklos ataskaitoje pateiktos informacijos vertinimą atlikome vadovaudamiesi 2720-ojo TAAIS „Auditoriaus atsakomybė, susijusi su kita informacija“ reikalavimais ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 16 str. 4 d. reikalavimais. Atlikdami metinių ataskaitų rinkinio auditą perskaitėme informaciją, pateiktą šioje ataskaitoje ir įvertinome, ar joje pateikti finansiniai duomenys nėra reikšmingai nesuderinti su savivaldybės metinėmis finansinėmis ir biudžeto vykdymo ataskaitomis ar mūsų per auditą įgytomis žiniomis arba kitaip reikšmingai iškraipyti. Mūsų nuomonė apie savivaldybės metinių finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius neapima informacijos, pateiktos savivaldybės veiklos ataskaitoje.

Audito ataskaitos „2023 metų Biržų rajono savivaldybės metinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo finansinis auditas“
priedas Nr. 3

**BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBOS
SUBJEKTAMS PATEIKTOS REKOMENDACIJOS**

Eil. Nr.	Rekomendacija
2024-02-13 raštas Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklai Nr. K4-20-(3.7.)	
1.	Vengiant interesų konflikto, laikytis Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto bei 11 straipsnio 1, 2 ir 4 dalių nustatytų reikalavimų.
2.	Teisingai skaičiuoti nustatytas priemokas, laikantis nustatytų teisės aktų reikalavimų. Spręsti klausimą dėl neteisingai išmokėtos priemokos grąžinimo.
3.	Rengiant įsakymus dėl premijų skyrimo, remtis teisėkūros principais, įsakymuose nurodyti už kokią veiklą mokama premija.
4.	Užtikrinti, kad skaičiuojant ir mokant ligos išmoką už dvi pirmąsias kalendorines nedarbingumo dienas būtų vadovaujama teisės aktais, perskaičiuoti neteisingai išmokėtą ligos išmoką.
5.	Užtikrinti, kad lokaliniai teisės aktai neprieštarautų įstatymams bei įstatymus įgyvendinantiems teisės aktams.
2024-02-13 raštas Savivaldybės merui Nr. K4-21-(3.7.)	
6.	Vengiant interesų konflikto, laikytis Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo 11 straipsnio 6 dalyje nustatytų reikalavimų, priimti Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos direktoriaus nusišalinimą.
7.	Spręsti klausimą dėl Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos direktoriaus Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nesilaikymo, rengiant, svarstant ar priimant su deklaruojančio asmens privačiais interesais susijusius sprendimus.
2024-02-15 raštas Biržų r. Vabalninko Balio Sruogos gimnazijai Nr. K4-22-(3.7.)	
8.	Atsižvelgdami į nustatytus trūkumus rekomenduojame užtikrinti, kad būtų teisingai skaičiuojamas darbo užmokestis, laikantis nustatytų teisės aktų reikalavimų. Spręsti klausimą dėl neteisingai išmokėto darbo užmokesčio grąžinimo.
2024-02-28 raštas Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklai Nr. K4-31-(3.7.)	
9.	Teisingai skaičiuoti nustatytas priemokas, laikantis nustatytų teisės aktų reikalavimų.
10.	Užtikrinti, kad vadovaujantis teisės aktais teisingai būtų skaičiuojami ir mokami: darbo užmokestis, atostoginiai, darbdavio ligos išmoka už pirmąsias dvi ligos dienas, bei su darbo užmokesčiu susiję mokesčiai. Perskaičiuoti darbuotojams darbo užmokestį.
11.	Spręsti klausimą dėl neteisingai išmokėto darbo užmokesčio permokos grąžinimo ir nepriemokos sumokėjimo.
12.	Darbo sutarčių pakeitimus (papildymus) atlikti laiku ir teisingai.
13.	Teisingai skaičiuoti socialinio draudimo įmokas, taikant teisės aktais patvirtintą draudėjų socialinio draudimo įmokos tarifą terminuotoms darbo sutartims.
14.	Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai (VSDFV) teikti teisingą informaciją 1-SD pranešime „Pranešimas apie apdraustųjų valstybinio socialinio draudimo pradžią“.

15.	Rengiant įsakymus dėl priemonių skyrimo, laikytis teisės aktų reikalavimų, įsakymuose įvardinti už kokią papildomą darbo krūvį arba už kokius konkrečius darbus skiriama priemonė.
2024-03-07 raštas Biržų „Saulės“ gimnazijai Nr. K4-35-(3.7.), patikslinimas 2024-04-11 Nr. K4-46-(3.7.)	
16.	Įstaigos vadovui pageidaujant dirbti papildomą darbą jo vadovaujamoje įstaigoje, atsiradus būtinybei, kreiptis į Savivaldybės merą pateikiant motyvuotą prašymą leisti laisvu nuo pagrindinės darbo funkcijos atlikimo laiku dirbti papildomą darbą.
17.	Atsižvelgti į darbuotojų prašymus ir teisingai taikyti NPD skaičiuojant gyventojų pajamų mokesčių už darbdavio išmokamą ligos išmoką.
18.	Spręsti klausimą dėl darbuotojo darbo užmokesčio perskaičiavimo ir darbo laiko grafiko suderinimo su tarybos nario pareigų vykdymo darbo laiku.
2024-03-18 raštas Biržų Kaštonų pagrindinės mokyklos Nr. K4-39-(3.7.)	
19.	Perskaičiuoti mokytojams darbo užmokesčių, laikantis nustatytų teisės aktų reikalavimų. Spręsti klausimą dėl neteisingai išmokėto darbo užmokesčio nepriemokos sumokėjimo.
20.	Mokyklos darbuotojų darbo laiko apskaitą tvarkyti įstaigos direktoriaus įsakymu patvirtintos formos darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose.
2024-04-18 raštas Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklai Nr. K4-51-(3.7.)	
21.	Spręsti klausimą dėl darbuotojų darbo užmokesčio perskaičiavimo ir darbo laiko grafiko suderinimo su tarybos nario pareigų vykdymo darbo laiku.
2024-04-18 raštas Biržų krašto muziejui „Sėla“ Nr. K4-52-(3.7.)	
22.	Spręsti klausimą dėl darbuotojo darbo užmokesčio perskaičiavimo ir darbo laiko grafiko suderinimo su tarybos nario pareigų vykdymo darbo laiku.
2024-04-18 raštas Biržų r. savivaldybės priešgaisrinei apsaugos tarnybai Nr. K4-53-(3.7.)	
23.	Spręsti klausimą dėl darbuotojo darbo užmokesčio perskaičiavimo ir darbo laiko grafiko suderinimo su tarybos nario pareigų vykdymo darbo laiku.
2024-04-18 raštas Biržų rajono sporto centrui Nr. K4-54-(3.7.)	
24.	Spręsti klausimą dėl darbuotojo darbo užmokesčio perskaičiavimo už nedarbą darbo laiką.
25.	Papildomų atostogų dienas skaičiuoti laikantis Papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos aprašo nuostatų.
2024-04-18 raštas Biržų r. savivaldybės Jurgio Bielinio viešajai bibliotekai Nr. K4-55-(3.7.)	
26.	Spręsti klausimą dėl darbuotojams darbo užmokesčio perskaičiavimo ir darbo laiko grafiko suderinimo su tarybos nario pareigų vykdymo darbo laiku.
27.	Bibliotekos darbuotojų darbo laiko apskaitą teisingai tvarkyti įstaigos direktoriaus įsakymu patvirtintos formos darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose.
28.	Papildomų atostogų dienas skaičiuoti laikantis Papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos aprašo nuostatų.
2024-04-18 raštas Biržų r. Vabalninko Balio Sruogos gimnazijai Nr. K4-56-(3.7.)	
29.	Spręsti klausimą dėl darbuotojo darbo užmokesčio perskaičiavimo ir darbo laiko grafiko suderinimo su tarybos nario pareigų vykdymu darbo laiku.
30.	Papildomų atostogų dienas skaičiuoti laikantis Papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos aprašo nuostatų.
2024-04-19 raštas Savivaldybės administracijos direktoriui, Savivaldybės merui Nr. K4-57-(3.7.)	

31.	Užtikrinti, kad duomenys į Suvestinę būtų teikiami tikslūs, o forma atitiktų Biržų rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamento 4 priedą.
32.	Ištaisyti neteisingus Suvestinių duomenis bei perskaičiuoti neteisingai išmokėtą Tarybos nariams atlygį.
2024-04-19 raštas Biržų kultūros centrui Nr. K4-58-(3.7.)	
33.	Papildomų atostogų dienas skaičiuoti laikantis Papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos aprašo nuostatų.
2024-04-19 raštas Biržų Vlado Jakubėno muzikos mokyklai Nr. K4-59-(3.7.)	
34.	Papildomų atostogų dienas skaičiuoti laikantis Papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos aprašo nuostatų.
2024-04-19 raštas Biržų mokyklai–darželiui „Vyturėlis“ Nr. K4-60-(3.7.)	
35.	Papildomų atostogų dienas skaičiuoti laikantis Papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos aprašo nuostatų.
2024-04-19 raštas Biržų „Saulės“ gimnazijai Nr. K4-61-(3.7.)	
36.	Papildomų atostogų dienas skaičiuoti laikantis Papildomų atostogų trukmės, suteikimo sąlygų ir tvarkos aprašo nuostatų.
2024-04-19 raštas Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos Nr. K4-62-(3.7.)	
37.	Užtikrinti, kad tinkamai būtų vykdoma darbo laiko apskaitos kontrolė, bei spręsti klausimą dėl darbo užmokesčio grąžinimo.
2024-04-23 raštas VšĮ Biržų r. savivaldybės poliklinikai Nr. K4-63-(3.7.)	
38.	Spręsti klausimą dėl darbuotojų darbo užmokesčio perskaičiavimo ir darbo laiko grafikų suderinimo su tarybos nario pareigų vykdymo darbo laiku.
2024-04-23 raštas VšĮ Biržų ligoninei Nr. K4-64-(3.7.)	
39.	Spręsti klausimą dėl darbuotojų darbo užmokesčio perskaičiavimo ir darbo laiko grafikų suderinimo su tarybos nario pareigų vykdymo darbo laiku.

Audito ataskaitos „2023 metų Biržų rajono savivaldybės metinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo finansinis auditas“
priedas Nr. 4

BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023 M. KONSOLIDUOJAMŲ VIEŠOJO SEKTORIAUS SUBJEKTŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Subjekto pavadinimas	Konsoliduojama Savivaldybės MFAR	Konsoliduojama Savivaldybės MBVAR
1.	Biržų rajono savivaldybės priešgaisrinės apsaugos tarnyba	√	√
2.	Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba	√	√
3.	Biržų rajono savivaldybės administracija	√	√
4.	Biržų lopšelis-darželis „Ąžuoliukas“	√	√
5.	Biržų lopšelis-darželis „Genys“	√	√
6.	Biržų „Atžalyno“ pagrindinė mokykla	√	√
7.	Biržų „Aušros“ pagrindinė mokykla	√	√
8.	Biržų Kaštonų pagrindinė mokykla	√	√
9.	Biržų „Saulės“ gimnazija	√	√
10.	Biržų Vlado Jakubėno muzikos mokykla	√	√
11.	Biržų rajono savivaldybės Jurgio Bielinio viešoji biblioteka	√	√
12.	Biržų krašto muziejus „Sėla“	√	√
13.	Biržų rajono Legailių globos namai	√	√
14.	Biržų turizmo informacijos centras	√	√
15.	Biržų mokykla-darželis „Vyturėlis“	√	√
16.	Biržų lopšelis-darželis „Drugelis“	√	√
17.	Biržų r. Vabalninko Balio Sruogos gimnazija	√	√
18.	Biržų kultūros centras	√	√
19.	Biržų švietimo pagalbos tarnyba	√	√
20.	Biržų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	√	√
21.	Biržų rajono kūno kultūros ir sporto centras	√	√
22.	Biržų rajono Kirdonių universalus daugiavfunkcis centras	√	√
23.	Biržų rajono savivaldybės išdas	√	√
24.	Viešoji įstaiga „Vaiko užuovėja“	√	
25.	Viešoji įstaiga Biržų ligoninė	√	
26.	Viešoji įstaiga Biržų rajono savivaldybės poliklinika	√	
27.	Viešoji įstaiga Biržų rajono socialinių paslaugų centras	√	
28.	Vabalninko seniūnija		√
29.	Širvėnos seniūnija		√
30.	Papilio seniūnija		√
31.	Parovėjos seniūnija		√
32.	Pačeriaukštės seniūnija		√
33.	Nemunėlio Radviliškio seniūnija		√
34.	Pabiržės seniūnija		√
35.	Biržų miesto seniūnija		√

Audito ataskaitos „2023 metų Biržų rajono savivaldybės metinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo finansinis auditas“
priedas Nr. 5

TEISĖS AKTAI, KURIAIS VADOVAUJANTIS ATLIKTOS AUDITO PROCEDŪROS

Įstatymai:

1. Vietos savivaldos įstatymas;
2. 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas;
3. Biudžeto sandaros įstatymas;
4. Finansinės apskaitos įstatymas;
5. Biudžetinių įstaigų įstatymas;
6. Viešųjų pirkimų įstatymas;
7. Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas;
8. Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas;
9. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas ir jį įgyvendinantys teisės aktai;
10. Valstybės tarnybos įstatymas ir jį įgyvendinantys teisės aktai;
11. Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymas ir jį įgyvendinantys teisės aktai;
12. Lietuvos Respublikos valstybės politikų darbo užmokesčio įstatymas;
13. Darbo kodeksas ir jį įgyvendinantys teisės aktai;
14. Švietimo įstatymas;
15. Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas;
16. Transporto veiklos pagrindų įstatymas;
17. Kelių transporto kodeksas;
18. Strateginio valdymo įstatymas;
19. Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymas;
20. Nekilnojamojo turto registro įstatymas;
21. Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas;
22. Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymas;
23. Žemės įstatymas;
24. Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas;
25. Lietuvos Respublikos kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymas;
26. Lietuvos Respublikos želdynų įstatymas;

Vyriausybės nutarimai:

27. 2021 m. balandžio 28 d. Nr. 292 patvirtinta Strateginio valdymo metodika;
28. 2022 m. birželio 15 d. Nr. 630 „Dėl Inventorizacijos taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
29. 2001 m. gegužės 14 d. Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
30. 2004 m. kovo 26 d. Nr. 345 „Dėl savivaldybių skolinimosi taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
31. 2018 m. liepos 11 d. Nr. 679 „Dėl mokymo lėšų apskaičiavimo, paskirstymo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;
32. 2017 m. birželio 21 d. Nr. 496 „Dėl Darbo kodekso įgyvendinimo“;
33. 2002 m. lapkričio 19 d. Nr. 1798 „Dėl nuomos mokesčio ir žemės nuomos mokesčio priedo už valstybinę žemę“;

34. 2003 m. lapkričio 10 d. Nr. 1387 „Dėl žemės nuomos mokesčio už valstybinės žemės sklypų naudojimą“;
35. 2022 m. spalio 7 d. nutarimas Nr. 1014 „Dėl 2023 metais taikomo minimaliojo darbo užmokesčio“.
36. 2004 m. birželio 28 d. nutarimas Nr. 801 „Dėl išmokų vaikams skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
37. 2005 m. balandžio 21 d. nutarimas Nr. 447 „Dėl Lietuvos Respublikos kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymo įgyvendinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
38. 1995 m. lapkričio 13 d. nutarimas Nr. 1428 „Dėl valstybinės žemės perdavimo neatlygintinai naudotis taisyklių patvirtinimo“.

Įsakymai:

39. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. sausio 29 d. įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl vykdymo ataskaitų“ (su vėlesniais pakeitimais);
40. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. liepos 3 d. įsakymas Nr. 1K-184 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacijos patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
41. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. sausio 29 d. įsakymas Nr. 1K-019 „Dėl mokesčių ir kitų įmokų į valstybės biudžetą ir savivaldybių biudžetus apyskaitos“ (su vėlesniais pakeitimais);
42. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. kovo 17 d. įsakymas Nr. 1K-092 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėties ir atsakingų už konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių rengimą viešojo sektoriaus subjektų patvirtinimą“ (su vėlesniais pakeitimais);
42. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2023 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. 1K-423 „Dėl Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo įgyvendinimo rengiant valstybės 2023 metų ataskaitų rinkinį ir nacionalinį 2023 metų ataskaitų rinkinį“;
44. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005 m. gegužės 25 d. įsakymas Nr. 1K-170 „Dėl viešojo sektoriaus subjektų buhalterinės apskaitos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
45. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2023 m. balandžio 4 d. įsakymas Nr. 1K-126 „Dėl savivaldybės ataskaitų teikimo finansų ministerijai“ (su vėlesniais pakeitimais);
46. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2013 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 1K-417 „Dėl Valdžios sektoriaus subjektų apskaitos duomenų teikimo Finansų ministerijai ir skelbimo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais);
47. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 1K-465 „Dėl valstybės ir savivaldybės biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų žemesnio lygio biudžeto vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklių ir jų formų patvirtinimo“ (su visais pakeitimais);
48. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. balandžio 12 d. įsakymas Nr. A1-177 „Dėl Valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų, išskyrus mokytojus, pareigybių aprašymo metodikos patvirtinimo“;
49. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. lapkričio 11 d. įsakymas Nr. A1-744 „Dėl metinių vidutinio mėnesio darbo dienų ir vidutinio mėnesio darbo valandų skaičių 2023 metais patvirtinimo“;
50. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2023 m. lapkričio 30 d. įsakymas Nr. 4-672 „Dėl Lietuvos profesijų klasifikatoriaus patvirtinimo“;
51. Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS);
52. Savivaldybės tarybos sprendimai, Mero potvarkiai, Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymai, susiję su audituotomis sritimis.
53. Audituotų įstaigų vidaus dokumentai.